БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 145 (17.427). ● 27 июнь 1979 йил, чоршанба ● Баҳоси 2 тийин.

ПАХТАЗОР ДАЪВАТИ

РЕСПУБЛИКАМИЗ ПАХТАКОРЛАРИ ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ БАРЧА ҚИШЛОҚ МЕҲНАТКАШЛАРИГА ҚАРАТА ЭЪЛОН ҚИЛГАН МУРОЖААТИГА ЖАВОБАН ҒЎЗА ПАРВАРИШИНИ ҲАР ҚАЧОНГИДАН ҲАМ ҚИЗҒИН ОЛИБ БОРИБ, МЎЛ ҲОСИЛ УЧУН ПУХТА ЗАМИН ЯРАТМОҚДАЛАР.

ҲАР ЙИЛИ баҳорда табиат деҳқонни бир эмас, бир неча бор синовдан ўтказади: кетма-кет жала қуйиб, экишга халақит беради ё ҳавонинг ҳарорати ҳадеганда кўтарилавермасдан, ўсимликнинг амал олиши кечикиб кетади. Бундай синовга айниқса пахтакорлар кўпроқ дуч келишади.

Бу йил табиат пахтакорга ҳар қачонгидан ҳам жиддий ташвиш орттирди; ёғингарчиликлар оқибатида ҳаво ва тупроқ ҳарорати тез кўтарилавермагач, чигит узоқ вақт тупроқ қатламида ётиб қолди; натижада уруғликнинг бир қисми чириб кетди, қолгани кеч униб чиқди.

Шундай бир вазият туғилдики, республикамиз бўйича 5 миллион 700 минг тонна пахта етиштириш юзасидан олинган юксак мажбуриятнинг тақдири ҳар бир пайкалдаги, ҳар бир бригада ёки участкадаги ишнинг нечоғли тўғри уюштирилишига, ҳар бир меҳнат аҳлининг, ҳар бир коллективнинг нечоғли ғайрат кўрсатиб ишлашига кўп жиҳатдан боғлиқ бўлиб қолди. Кўпгина областларда, районларда, колхоз ва совхозларда илғор пахтакорларнинг кўп йиллик тажрибаси ҳамда фан ва техниканинг энг сўнгги ютуқлари асосида ғўзанинг тезроқ амал олишини таъминлашнинг барча воситалари ва имкониятлари ишга солинди ва солинмоқда.

Масалан, Андижон, Наманган, Бухоро ва бошқа бир қанча областларда баҳорда чигит уяларга аниқ миқдорда уруғлик ташлаб кетадиган сеялкалар билан экилиб, уялар устига экиш билан бир вақтнинг ўзида гўнг, кул ёки қум сепиб кетилиши натижасида чигит тез ундириб олинган эди. Бугунги кунда ана шу областларда ғўзаларнинг амал олишини тезлаштириш ва уларнинг қуёш ҳароратидан илдиз орқали фойдаланишини яхшилаш мақсадида ҳамда чигитни қайта экиш оқибатида ўсимлик қатор ораларидаги тупроқнинг зичлашиб қолганини ҳисобга олиб, культивацияни чуқур ва кенг қамровли қилиб ўтказиш чоралари кўрилмоқда.

Бу йилги об-ҳаво шароитининг ноқулай келганлиги оқибатида юз берган мураккаб шароитда ғўзани парвариш қилишнинг бошқа агротехника тадбирларини ҳам ҳар бир картанинг табиий шароитини ҳисобга олган ҳолда ўтказиш лозимлигини яхши англаган деҳқонлар ўсимликни суғориш ва озиқлантириш ишларини бир гуруҳ донгдор пахтакорларнинг «Совет Ўзбекистони» газетасида эълон қилинган «Ғўзаларнинг амал олишини тезлаштирайлик!» деган мақолада баён этилган ҳамда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети томонидан маъқулланган маслаҳатлари ва тавсиялари асосида олиб бормоқдалар.

Лекин Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг республикамиздаги барча қишлоқ хўжалик меҳнаткашларига қарата кеча матбуотда эълон қилинган Мурожаатида таъкидланганидек, об-ҳаво инжиқликлари оқибатида пахтачиликда рўй берган мураккаб аҳволга тўла барҳам берилганича йўқ. Ҳали катта майдонларда гектарларнинг тўла ва кўчатларнинг бут бўлишига эришилмаган, ўсимликнинг амал олиши кечикмоқда, уларнинг бир хил ривожланиши таъминланмаяпти.

Бригадалараро ва хўжаликлараро социалистик мусобақа шартларининг бажарилишини текшириш жараёнида яна шу нарса маълум бўлдики, қатор хўжаликларда иш олинган юксак мажбуриятнинг бажарилишини таъминлайдиган даражада яхши ташкил этилмаган. Суғориш, озиқлантириш ва культивация қилиш сифати устидан қатъий назорат ўрнатилмаганлиги ва бунинг учун сувчиларнинг ва механизаторларнинг масъулиятини кучайтиришга қаратилган чоралар кўрилмаганлигидан ғўза кўллатиб суғорилган ёки чўллатиб қўйилган, культивация саёз ва тор ўтказилган пайкалларни ҳали кўплаб учратиш мумкин.

Ана шундай камчиликларга йўл қўйилаётганлиги сабабли ғўзаларнинг аҳволи ҳамон ташвиш туғдирмоқда. Кўпгина хўжаликларнинг далаларида ниҳоллар ривожланишдан жуда орқада қолаётир: майдонларнинг бир қисмидаги ғўза шоналай бошлаган бир пайтда, баъзи жойларда ғўза 4—5 тадангина чин барг чиқарган, бошқа бир қисмида эса чигит эндигина униб чиқмоқда. Ҳатто пахта далаларининг энг яхши участкаларида ҳам экинлар ривожланишдан 10—15 кун орқада қолмоқда.

Мўл ҳосил учун кураш жараёнида вужудга келган мана шу мураккаб шароитда барча қишлоқ меҳнат аҳлининг ўрни далададир. **БУГУНГИ ПАХТАЗОР ҲАММАМИЗНИ ҒЎЗА ПАРВАРИШИДА ҒОЯТ ҚИЗҒИН, ЖУДА АКТИВ ИШТИРОК ЭТИШГА, ДАЛАЛАРДАГИ ИШЛАРНИ ҲАР ТОМОНЛАМА КУЧАЙТИРИШГА ДАЪВАТ ЭТАДИ.** Ҳар бир туп ғўзани сақлаб қолиш, ниҳолларнинг энг мақбул қалинлигини вегетация охиригача таъминлаш, намунали парвариш қилиб, ғўзанинг баравж ўсишига эришиш — ҳар бир колхозчи ва совхоз ишчисининг, ҳар бир механизатор ва сувчининг, хўжалик раҳбари ва мутахассиснинг энг биринчи бурчи бўлмоғи керак.

Халқимиз механизаторларни дала гвардиячилари деб бежиз айтмаган. Шу кунларда ғўза парвариши ва унинг ривожидаги қолоқликни тугатиш суръатларининг кучайтирилиши кўп жиҳатдан шуларнинг ишига боғлиқдир. Пахтазордаги бугунги вазият ҳаммамиздан ўз билимимиз, куч-ғайратимиз ва маҳоратимизни тўла ишга солишни талаб қилаётган бир пайтда улар айниқса, ибрат кўрсатишлари керак.

Жазирама иссиқ кунлари — саратон бошланган ҳозирги кунларда сувчиларнинг меҳнати алоҳида аҳамият касб этади. Республика партия ва ҳукумати ғўзанинг ривожланишидаги нотекисликка барҳам бериш ва ҳамма жойда мажбуриятга яраша ҳосил етиштирилишини таъминлаш учун июль ойида ғўзани озиқлантириш билан бир вақтнинг ўзида икки марта суғориш ва тўрт марта культивация қилишга даъват этадилар. Суғориш ишлари кечасию кундузи олиб борилиши, унинг сифати қаттиқ назорат қилиб турилиши лозим.

Бугунги кунда ғўза зараркунандалари ва касалликларига қарши курашга алоҳида эътибор бериш керак. Ўзбекистон КП Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети ҳамма жойда кузатиш постлари тузишни, ҳар бир дала, ҳар бир картанинг синчиклаб ўрганилишини уюштиришни, касаллик ёки зараркунандаларнинг мавжудлиги аниқланган жойларда дарҳол ердаги механизмлар ёрдамида биринчи навбатда заҳари кам препаратлар билан ишлашни, ғўза зараркунандалари ва касалликларига қарши курашнинг биологик методларидан кенг фойдаланишни талаб қилаётирки, бу ҳар бир мутахассис учун ҳаракат программасидир.

Пахта учун кураш қишлоқдаги ташкилотчилик ва сиёсий-тарбиявий ишларнинг нечоғли муваффақиятли йўлга қўйилишига ҳам ҳар томонлама боғлиқдир. Пахтазор — ўзбек деҳқонининг онгида коммунистик ғоявийликни ва эътиқодни шакллантириш, уни Коммунистик партия ва совет халқининг иши учун сабот-матонат билан ишлаш руҳида тарбиялаш майдони ҳамдир. Шундай экан, пахтакорлар, механизаторлар, сувчилар ва далада ишлаётган барча меҳнаткашларни меҳрибонлик ва ғамхўрлик билан қуршаб олиш, улар ўртасида ғоявий-тарбиявий ишларни янада кучайтириш, уларнинг тағин ҳам унумли меҳнат қилишлари учун барча қулай шарт-шароитларни яратиб бериш керак.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети Ўзбекистон Коммунистик партиясининг XX съездини муносиб кутиб олиш, бу шонли воқеани меҳнатда аъло кўрсаткичлар билан нишонлаш мақсадида ҳамма жойда социалистик мусобақа байроғини баланд кўтариб, қолоқларсиз ишлашга даъват этадилар. Шубҳа йўқки, лабзи ҳалол пахтакорларимиз бу йилги мураккаб шароитда ҳам ўз ваъдаларига содиқ қоладилар ва она-Ватанга 5 миллион 700 минг тонна «оқ олтин» етказиб бериш юзасидан белгиланган юксак маррани шараф билан забт этадилар.

ҚАҲРАМОННИНГ ДАЛАСИДА

ДЎСТЛИК. Ленин номли совхознинг 1-бўлим меҳнаткашлари 530 гектар майдондаги ғўзаларга шу кунларнинг талаблари даражасида ишлов беришмоқда. Бўлимнинг Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Тўлан Дадажонов етакчилик қилаётган бригадасида, айниқса, иш қизғин. Донгдор коллектив ўнинчи беш йилликнинг тўртинчи йилида 195 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 50 центнердан «оқ олтин» хирмонини кўтариш мажбуриятини олишган.

— Бригадамиз пахтакорлари республика партия ва ҳукуматининг Мурожаатини кенг муҳокама қилмоқдалар, — дейди Тўлан Дадажонов. — Ғўза парвариши бўйича қўшимча тадбирлар белгиладик. Мурожаатга жавобан биз социалистик мажбуриятимизни ортиғи билан бажариш имконини берадиган даражада пахта ҳосили етиштиришга эришамиз.

Қаҳрамон етакчилик қилаётган бригада коллективи ғўза қатор ораларига ишлов беришни, суғоришни Мурожаат асосида олиб боришмоқда. Бу ишларда Тўлан Дадажонов билан бир қаторда моҳир механизатор Эргаш Алиев, тажрибали сувчилардан Бадир Мамажабов, Рамзиддин Шодмонхўжаевлар актив қатнашмоқдалар. Суратда: бригада механизатори Эргаш Алиев.

А. Тўраев фотоси.

САНОАТЧИЛАР ЗАФАРИ

Жиззах области саноат корхоналарининг коллективлари КПСС XXV съездининг тарихий қарорларини бажара бориб, саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ва уни реализация қилиш юзасидан йилнинг биринчи ярми давлат планини муддатидан илгари бажардилар.

Область саноати ой охиригача яна 5,5 миллион сўмликдан зиёд маҳсулот реализация қилади.

(ЎзТАГ).

ЎЗАРО ИҚТИСОДИЙ ЁРДАМ КЕНГАШИ XXXIII СЕССИЯСИНИНГ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Азиз ўртоқлар, ҳурматли меҳмонлар!

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, Совет ҳукумати номидан ва шахсан ўз номимдан Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши XXXIII сессиясининг қатнашчилари ва меҳмонларини самимий табриклайман.

Бундан 30 йил муқаддам бир қанча қардош мамлакатлар коммунистик ва ишчи партияларининг ташаббуси билан Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши тузилганлиги туфайли кўп томонлама иқтисодий ҳамкорликнинг принципиал янги методларини коллектив равишда қидириб топишга киришилди. Биз ҳозир Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши доирасида халқаро меҳнат тақсимотининг социалистик типи шаклланмоқда ва мустаҳкамланмоқда, деб мамнуният билан қайд этамиз. Бу эса жаҳонда тез ҳаракат қиладиган, барқарор ва прогрессив иқтисодий куч сифатида социалистик ҳамдўстликнинг ривожланишига ёрдам берди. Бу йўлда кўпгина мураккаб вазифаларни ҳал этиш ва қийинчиликларни енгишга тўғри келди. Бундай қийинчиликлар ҳар бир амалий ишда бўлгани каби ҳозирда ҳам учраб туради. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг фаолияти, унинг иш механизми шубҳасиз, такомиллашиб боради. Аммо кўпгина натижаларга эришилди. Энг муҳим хўжалик вазифаларини бамаслаҳат ҳал этиш соҳасида катта ижобий тажриба тўпланди. Социалистик иқтисодий интеграция ҳамдўстлигимиз ҳаётининг таркибий фазилати бўлиб қолди, қардош мамлакатлар ҳар томонлама тараққиётининг қудратли ва барқарор омилига айланди.

Бу — Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг ўтган 30 йил мобайнида ва хусусан кейинги ўн йиллик фаолиятида эришилган асосий сиёсий якунидир. Кейинги ўн йиллик кенгаш XXIII махсус сессиясининг комплекс программада ўз ифодасини топган стратегик қарорлари амалга оширилганлиги билан характерланади. 70-йилларда халқаро социалистик меҳнат тақсимотининг асосий афзалликлари, айниқса, кенг намоён бўлди.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши фаолиятининг социал йўналиши, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам бутун системасининг меҳнаткашлар манфаатларига, социализм асосий мақсадининг амалга оширилиши эса халқ фаровонлигини юксалтиришга бўйсундирилганлиги ёрқин рўёбга чиқди.

Шу боисдан социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари ҳар томонлама ҳамкорлигига доир туб проблемалар, бу ҳамкорликни янада чуқурлаштириш истиқболлари ҳамиша қардош мамлакатларимиз коммунистик ва ишчи партиялари марказий комитетларининг ҳамда ҳукуматларининг диққат марказида турибди.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг ривожланиш социал якуни марксизм-ленинизм интернационал ғояларининг куч-қудратини исбот этувчи салмоқли далилларнинг биридир. Маълумки, бу ғоялар энг бошиданоқ Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг фаолиятига асос қилиб олинди. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши доирасида халқаро иқтисодий муносабатларни чинакам демократлаштириш тарихда биринчи марта амалга оширилди. Ҳуқуқий тенглик, ихтиёрийлик, суверенитет, ички ишларга аралашмаслик, ўзаро манфаатдорлик ва ўзаро ёрдам—буларнинг ҳаммаси шиор бўлмай, балки кенгаш фаолиятининг амалий тажрибасидир. Ҳар бир мамлакат катталиги ва тараққиёт даражасидан қатъи назар кенгаш органларида тенг вакиллик, тенг овоз бериш ҳуқуқига эгадир. Бизнинг кенгашимизда ҳеч ким фармон бермайди. Миллий ва интернационал манфаатларни бир-бири билан боғлаб қўшиб олиб бориш, ҳар бир мамлакатнинг қарашлари ва миллий хусусиятларини ҳурмат қилиш — социалистик ҳамдўстлигимизга хосдир. Кенгаш обрў-эътиборининг ўсиб бораётганлиги сабабларидан бири ҳам шу. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар тинч-тотув яшаш принципларига амал қилиб, халқаро майдонда ҳам савдо-сотиқ, иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлик соҳасида ҳар қандай камситишга қатъий қарши чиқмоқдалар. Бу — вақтинчалик манфаатни кўзлайдиган йўл эмас. Тузумимизнинг табиати, социалистик ташқи сиёсатнинг умумий йўналиши шуни тақозо этади.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши мамлакатларининг ҳамкорлиги халқларнинг умумий тинчлиги ва хавфсизлиги манфаатлари йўлида ривожланиб бормоқда. Кенгашнинг устави, унинг программ ҳужжатлари ва амалий ишлари тинчлик ғоялари руҳи билан суғорилган. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг фаолияти бундан буён ҳам кескинликнинг юмшатилишини чуқурлаштириш ва моддийлаштириш, халқларнинг барқарор тинчлиги ва дўстлигини таъминлашнинг муҳим омили бўлиб қолажагига аминман. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши халқаро алоқаларининг янада ривожлантирилиши бунга шубҳасиз ёрдам беради.

Совет Иттифоқи Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг бошқа давлатлар ва ташкилотлар билан ўзаро манфаатли алоқаларни кенгайтириш йўлидаги куч-ғайратларига бундан буён ҳам жуда катта ёрдам бераверади, жаҳон экономикасининг туб вазифаларини адолатли асосда ҳал этиш учун, халқаро хўжалик муносабатларининг бутун системасини яхшилаш учун курашаверади.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг юбилей сессияси кенг халқаро анжуман эканлиги диққатга сазовордир. Бу анжуманда 13 социалистик мамлакатнинг, тўрт қитъадаги бошқа бир қанча суверен давлатларнинг, шунингдек мўътабар халқаро ташкилотларнинг вакиллари қатнашмоқдалар.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши ўзининг 30 йиллигини қизғин иш вазиятида кутиб олмоқда. Келгуси ўн йилликдаги ҳамкорлик стратегиясини белгилаб берган ва узоқ муддатга мўлжалланган тармоқ программаларини амалга ошириш керак. Ҳозирги пайтдаги асосий вазифа — узоқ муддатли программаларни конкрет битимлар системасига айлантиришдан, шундан кейинги икки беш йилликни интенсив ишлаб чиқариш ва илмий-техникавий кооперация даврига айлантиришдан иборат. Кенгаш органлари социалистик ишлаб чиқаришни фан ва техниканинг энг илғор даражасига кўтаришга ёрдам беришлари, давлатларимиздаги ишлаб чиқариш кучларининг қудратидан энг самарали фойдаланишга кўмаклашувлари лозим. Буларнинг ҳаммаси келгуси йилларда социалистик мамлакатлар халқларининг турмуш даражасини юксалтириш негизини мустаҳкамлайди.

Бизнинг мамлакатимизда ва бошқа қардош мамлакатларда Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг 30 йиллиги шарафига меҳнат коллективларининг мусобақаси авж олганлиги ғоят қувончли ҳолдир. Хўжалик кадрларини ва кенг меҳнаткашлар оммасини социалистик ватанпарварликни социалистик интернационализм билан бирга қўшиб олиб бориш руҳида тарбиялаш учун бундан буён ҳам бутун куч-ғайратни сарф қилиш муҳимдир. Бу эса, бутун самарали ҳамкорлигимизни ташкил этишда раҳбар ва чиниқтирувчи куч бўлган қардош коммунистик ва ишчи партияларнинг замон синовидан ўтган бирдан-бир тўғри йўлидир.

Турли мамлакатларнинг шароитларида социалистик экономиканинг ривожланиши хўжалик юритишнинг самарали формалари ва методларини ёйиш ва яхши билиб олиш учун кенг имкониятлар яратиб беради. Муштарак иш манфаатлари йўлида илғор тажрибани умумлаштириш ва ундан фойдаланиш соҳасидаги ишни кучайтириш керак, деб ўйлаймиз. Бу тажриба тараққиётимизнинг тобора муҳим резерви бўлиб қолмоқда.

Социалистик интеграциянинг амалий штаби — Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг, ана шу муҳим иш соҳаси билан боғланган барча кишиларнинг ҳамкорлиги самарадорлигини ошириш, халқлар ўртасидаги дўстликни, бутун жаҳондаги тинчликни мустаҳкамлаш мақсадида шу ҳамкорликнинг янги форма ва методларини ижодий тарзда қидириб топишни кучайтиришларини истаймиз.

Азиз ўртоқлар, самарали фаолиятингизда янгидан-янги катта муваффақиятларни қўлга киритишингизга аминман.

Л. БРЕЖНЕВ.

ЎЗАРО ИҚТИСОДИЙ ЁРДАМ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИ

26 июнь куни Москвада Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши сессиясининг XXXIII мажлиси очилди.

Мажлисни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин очди.

Мажлис аҳли КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежневнинг табрикномасини гулдурос қарсаклар билан кутиб олди. Табрикномани А. Н. Косигин ўқиб берди.

Мажлисда Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг — БКП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Болгария Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси С. Тодоров, ВСИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Венгрия Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси Д. Лазар, ВКП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Вьетнам Социалистик Республикаси ҳукуматининг Бош министри Фам Ван Донг, ГБСП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Германия Демократик Республикаси Министрлар Советининг Раиси В. Штоф, Куба Компартияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Куба Республикаси Давлат кенгаши ва Министрлар Совети Раисининг ўринбосари К. Р. Родригес, МХРП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Монголия Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси Ж. Батмунх, ПБИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Польша Халқ Республикаси Министрлар Совети Раисининг ўринбосари М. Ягельский, РКП Марказий Комитети Сиёсий Ижроия Комитетининг аъзоси, Руминия Социалистик Республикаси ҳукуматининг Бош министри И. Вердец, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, Чехословакия Социалистик Республикаси ҳукуматининг Раиси Л. Штроугал бошчилигидаги делегациялари қатнашмоқда.

Мажлисда В. В. Гришин, А. П. Кириленко, М. А. Суслов, Б. Н. Пономарев, Н. А. Тихонов, В. И. Долгих, К. В. Русаков, М. С. Горбачев ўртоқлар иштирок этмоқдалар.

(Давоми иккинчи бетда).

КПСС XXV съездининг қарорлари—ҳаётга

РЕСПУБЛИКА МАШИНАСОЗЛИГИ МАРРАЛАРИ

26 июнь куни Тошкентда «Союзмашхлопков о д с т в о» Бутуниттифоқ саноат бирлашмаси корхоналарининг ва қурилиш-монтаж ташкилотларининг партия-хўжалик активи йиғилиши бўлди.

Йиғилишда ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторлари, машинасозлик заводлари, «Таштракторострой» трести ва 160-трестнинг раҳбарлари ва партия, касаба союз ҳамда комсомол ташкилотларининг секретарлари, Тошкент ва Андижон область партия комитетларининг, Ўзбекистон Компартияси бир қанча шаҳар ва район комитетларининг секретарлари, совет органлари, республика министрликлари ва идораларининг раҳбарлари қатнашдилар.

(Давоми иккинчи бетда).

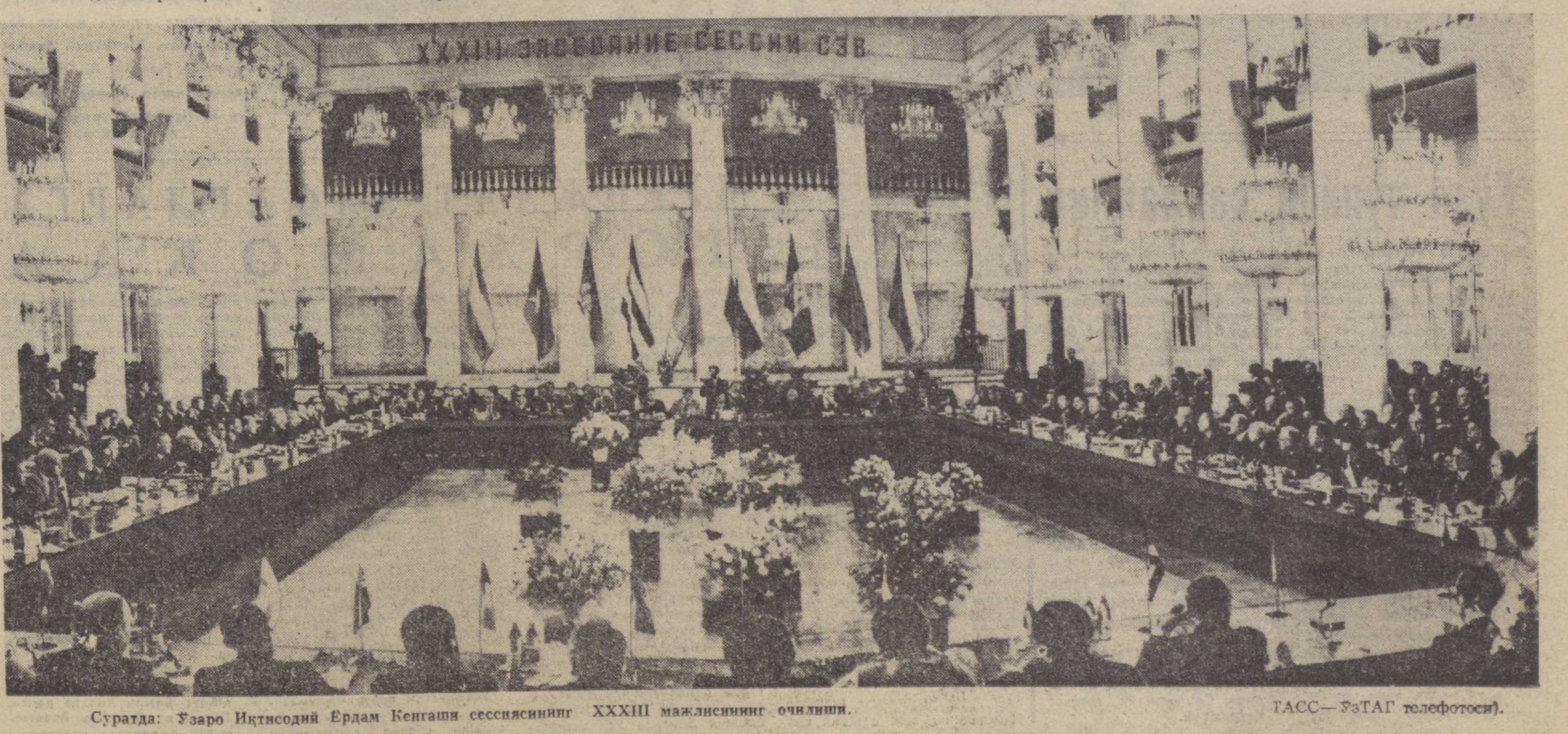

Суратда: Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши сессиясининг XXXIII мажлисининг очилиши.

ТАСС—ЎзТАГ телефотоси.

ЎЗАРО ИҚТИСОДИЙ ЁРДАМ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИ

(Боши биринчи бетда).

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши билан ЮСФР ҳукумати ўртасидаги битимга мувофиқ мажлисда Иттифоқ Ижроия вечеси Раисининг ўринбосари Д. Ставрев бошчилигидаги Югославия Социалистик Федератив Республикасининг делегацияси қатнашмоқда.

МПЛА — Меҳнат партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, планлаштириш министри Жозе Эдуард Душ Сантуш бошчилигидаги Ангола Халқ Республикаси делегацияси, Афғонистон Халқ Демократик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, АХДП Марказий Комитети секретари, Бош министр ўринбосари ва соғлиқни сақлаш министри Шоҳ Вали бошлиқ Афғонистон Демократик Республикаси делегацияси, савдо министрининг ўринбосари Маҳди Мухсин Ауд бошчилигидаги Ироқ Республикаси делегацияси, Яман Социалистик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Бош министр, молия министри А. Н. Муҳаммад бошчилигидаги Яман Халқ Демократик Республикаси делегацияси, Лаос Халқ революцион партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Бош министрнинг биринчи ўринбосари, молия министри Н. Пхумсаван бошчилигидаги Лаос Халқ Демократик Республикаси делегацияси, ташқи ишлар секретарининг ўринбосари Х. Э. Навареттэ бошчилигидаги Мексика делегацияси, ФРЕЛИМО партияси Марказий Комитети Доимий сиёсий комитетининг аъзоси, партия Марказий Комитетининг иқтисодий сиёсат билан шуғулланувчи секретари, планлаштириш министри М. Душ Сантуш бошчилигидаги Мозамбик Халқ Республикаси делегацияси, ташқи савдо министри Э. Рекола бошчилигидаги Финляндия делегацияси, Муваққат ҳарбий-маъмурий кенгаш доимий комитетининг аъзоси, Ривожланиш умуммиллий революцион кампаниясини ўтказиш ва марказий планлаштириш олий кенгаши раисининг ўринбосари Эндале Тессема бошчилигидаги Социалистик Эфиопия делегацияси, шунингдек БМТ Европа иқтисодий комиссиясининг, БМТ Бош секретарининг ЮНИДО — Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг саноат ривожи билан шуғулланувчи ташкилотининг вакиллари қатнашмоқдалар.

Мажлисда Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг секретари Н. В. Фаддеев иштирок этмоқда.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши комитетлари ва доимий комиссияларининг раислари, шунингдек социалистик мамлакатлар халқаро иқтисодий ташкилотларининг намояндалари иштирок этишмоқда.

(ТАСС).

Х. АСАДНИНГ СОВЕТ ИТТИФОҚИГА ҚИЛАДИГАН ВИЗИТИ ТЎҒРИСИДА

Араб Социалистик уйғониш партиясининг Бош секретари, Сурия Араб Республикасининг Президенти Х. Асаднинг Совет Иттифоқига шу йил июнь ойининг охирига мўлжалланган визити томонларнинг ўзаро келишувига мувофиқ бирмунча вақт кечиктирилади. Визитнинг янги муддати қўшимча равишда аниқлаб олинади. Ана шу визит давомида халқаро проблемаларни, шунингдек муттасил дўстона ва самимий характерда бўлган Совет—Сурия муносабатларига доир масалаларни кўриб чиқиш назарда тутилмоқда.

МОСКВАДА СУҲБАТ

ГФР федерал канцлери Г. Шмидт Японияга бораётиб, 25 июнда Москвада бўлди. Аэропортда ГФР ҳукумати бошлиғини КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Н. А. Тихонов, бошқа расмий кишилар, шунингдек ГФРнинг СССРдаги элчиси Г. Г. Вик кутиб олдилар ва кузатиб қолдилар.

А. Н. Косигин, А. А. Громико, Н. А. Тихонов, Г. Шмидт билан суҳбатлашдилар.

Суҳбат давомида икки томоннинг ўзаро муносабатларига доир масалалар, шунингдек ҳар икки томонни қизиқтирувчи муҳим халқаро проблемалар тилга олинди.

Томонлар СССР билан ГФР ўртасида ўзаро ҳамкорликнинг ривожидан мамнун эканликларини билдирдилар. Кейинги йилларда янада барқарор ва ҳар томонлама тус олган иқтисодий алоқалар ўз ривожида қулай истиқболга эга бўлиб, Европада вазиятни янада соғломлаштиришга ёрдам бермоқда. Барча соҳаларда ўзаро муносабатларнинг сифати ва даражасини янада ошириш КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежневнинг 1978 йил май ойида ГФРга қилган визити давомида эришилган аҳдлашувларни тўла амалга оширишга ҳар икки давлат қатъий аҳд қилганликлари таъкидлаб ўтилди.

Томонлар халқаро проблемаларни муҳокама қилиб, тинчликни мустаҳкамлаш, кескинликни юмшатиш жараёнини кучайтириш, қуролсизланиш соҳасида самарали тадбирларни амалга ошириш йўлини изчиллик билан ўтказиш ғоят зарур эканлигини уқтириб ўтдилар. Г. Шмидт стратегик ҳужум қуролларини чеклаш тўғрисида Венада Совет—Америка шартномаси имзоланганлигини табрикладн. Бу шартнома ҳарбий кескинликни юмшатишнинг баъзи жиҳатлари тўғрисидаги музокараларга яна тезроқ олға силжиш учун, халқаро муносабатларда сиёсий иқлимни тобора яхшилаш учун муҳим омил бўлиб хизмат қилади, деб якдиллик билан фикр билдирди. (ТАСС).

РЕСПУБЛИКА МАШИНАСОЗЛИГИ МАРРАЛАРИ

(Боши биринчи бетда).

Иғилишда «Союзмашхлопководство» бирлашмаси ҳамда қурилиш-монтаж ташкилотлари раҳбарлари ва партия ташкилотларининг Ўзбекистон ССРда жойлашган корхоналарда тракторлар, пуркагичлар, чанглатгичлар ва бошқа пахтачилик техникасини ишлаб чиқариш учун янги қувватларни вужудга келтириш соҳасидаги вазифалари кўриб чиқилди. Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мусахонов доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда Тошкент трактор заводининг директори И. Мусин, «Таштракторострой» трестининг бошқарувчиси З. Содиқов, трактор заводининг темирчиси Г. Бакиновский, «Чирчиксельмаш» заводи партия комитетининг секретари Б. Четин, «Таштракторострой» тресги 126-механизациялашган колоннасининг бўёқчиси Г. Огурцова, 93-махсус трестга қарашли Қибрай механизациялашган колоннасининг монтажчиси С. Бекиров қатнашдилар.

Докладда ва сўзга чиққан ўртоқларнинг нутқларида таъкидлаб ўтилганидек, Ўзбекистонда КПСС Марказий Комитетининг 1978 йил июль Пленуми қарорлари асосида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини юксалтиришнинг узоқ муддатга мўлжалланган программаси белгиланган. Фан-техника тараққиётини тезлаштириш асосида пахтачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини комплекс механизациялаш соҳасидаги ишларни жадаллаштириш — бу программанинг негизидир.

Қишлоқ хўжалик машинасозлигининг Ўзбекистон ССРда жойлашган барча корхоналарини реконструкция қилиш ва кенгайтириш юзасидан жуда катта тадбирлар белгилаб чиқилди. Республикада кўпгина заводларни техника билан қайта қуроллантиришнинг бундай программаси биринчи марта амалга оширилмоқда ва тармоқни ривожлантиришда бутун бир даврни қамраб олади.

Яқин йилларда трактор заводи кучли қуйиш комплексига эга бўлади, темирчилик ишлаб чиқариши анча кенгайтирилади, трансмиссияларни ва тракторнинг бошқа узелларини тайёрлайдиган қўшимча цехлар қурилади. Тошкент трактор заводининг Андижон область Ленинск шаҳридаги филиали реконструкция қилинади: самосвал прицеплари ва тракторлар ҳамда прицепларни пневматик бошқариш системалари шу филиалга тўла равишда кўчирилади. Агрегат заводи янги қувватларни ишга туширади. Бу қувватлар бошқа корхоналарнинг редукторлар ва бошқа махсулотларга бўлган эҳтиёжларини тўла таъминлаш имконини беради. «Чирчиксельмаш» заводида пўлат эритиш цехи реконструкция қилинмоқда. Бундан мақсад пўлат эритувчиларнинг меҳнат шароитларини тубдан яхшилаш, республика қишлоқ хўжалик машинасозлигидаги барча заводлар учун пўлат қуймалар етказиб беришни кўпайтиришдан иборат. Янги йиғув цехининг қурилиши ишлаб чиқарилаётган культиваторларнинг сонини анча кўпайтириш ва сифатини яхшилашга ёрдам беради.

«Ташхимсельмаш» аслида янгидан барпо қилинади. Корхонада янги цехларнинг қурилиши пировард натижада ғўзани дефолиация қилиш проблемасини ҳал этишн ва бунинг натижасида атроф-муҳитни муҳофаза этиш соҳасида олға қараб қадам қўйилиши лозим. Янгийўлдаги «Нормал» заводининг қуввати оширилади. Бу корхона махсус деталлар ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги учун керакли буюмларни ишлаб чиқаришни анча кўпайтиради.

Машинасозларнинг коллективларида муҳим социал ўзгаришлар амалга оширилади. Масалан, трактор заводи қўшимча равишда 194 минг квадрат метр уй-жой, 1900 ўринли ётоқхона, кунига 500 киши даволанадиган поликлиникага ва 600 ўринли касалхонага, 2800 ўринли болалар боғчаси ва яслиларга эга бўлади. Андижон областининг Ленинск шаҳрида ва Тошкент областининг Коммунистик районида, Чирчиқда, Янгийўлда, «Ташхимсельмаш» ва Агрегат заводлари яқинида уй-жой посёлкалари, касалхоналар, ётоқхоналар, мактабгача тарбия болалар муассасалари қурилади.

Ана шу ишларнинг ҳаммасини бажариши лозим бўлган ташкилотларнинг саноат базасини ривожлантириш учун анча кўп маблағ ажратиб берилади. «Таштракторострой» тресги ва бошқа қурилиш-монтаж бўлинмалари янги техника, янги кадрлар билан ва ёрдамчи корхоналар билан таъминланади.

Иғилиш қатнашчилари қуйидагиларни таъкидлаб ўтдилар: ишни белгиланган муддатларда ва сифатли қилиб бажариш учун меҳнат, моддий ресурслар, молиявий ресурсларни ҳал қилувчи участкаларга тўплаш — лойиҳачиларнинг, буюртмачиларнинг, қурилиш-монтаж коллективларининг, хуллас Ўзбекистон қишлоқ хўжалик машинасозлигини реконструкция қилишда қатнашаётган барча кишиларнинг вазифасидир.

Ишнинг боришини кузатиб туриш, тармоқни реконструкция қилишда қатнашаётган барча кишиларнинг мусобақасини уюштириш — область, шаҳар ва район партия комитетларининг, бошланғич партия ташкилотларининг диққат марказида доимо туриши керак. Турдош касблардаги ходимларнинг комплекс шартномалари, ишчи эстафетаси ва меҳнат мусобақасининг бошқа самарали формалари аввал бошданоқ мустаҳкамланиши ва корхоналарнинг қурилиш майдончалари ҳамда цехларида меҳнат нормаси бўлиб қолиши лозим.

Иғилиш қатнашчиларининг нутқларида уқтириб ўтилганидек, реконструкция ишлари қишлоқ хўжалик машиналари тайёрловчи корхоналарнинг ишини тўхтатмай амалга оширилади. Бу эса машинасозлар коллективлари зиммасига алоҳида масъулият юклайди. Мавжуд резервларнинг ҳаммасини сафарбар қилиш ва ишга тушириш ҳамда энг муҳими — ишлаб чиқариш, технология интизомини мустаҳкамлаш, барча цехлар ва участкаларда бир маромда иш олиб борилишини таъминлаш зарур. Бир қанча заводлардаги қолоқликка тез орада барҳам бериш ва мўлжалланган бутун техникани деҳқонларга етказиб бериш планларини сўзсиз бажариш лозим.

Иғилишда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов нутқ сўзлади.

Иғилиш қатнашчилари якдиллик билан қабул қилган қарорда ўз коллективлари номидан республика машинасозлари, қурилиш ва монтаж ташкилотларининг бўлинмалари, лойиҳачилар ва конструкторлар партия томонидан қўйилган вазифаларни бажариш учун куч-ғайратларини аямайдилар, деб ишонтирдилар. Пахтачилик учун ғоят самарали ишлайдиган техника тайёрлашнинг янги марраларига белгиланган муддатда эришилади.

Иғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. Г. Анисимкин, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари А. Р. Хўжаев қатнашдилар. (ЎзТАГ).

МУСОБАҚА ҒОЛИБЛАРИГА ҚИЗИЛ БАЙРОҚЛАР

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети пиллачилик соҳасида 1979 йилги социалистик мусобақа якунларини кўриб чиқдилар.

Қуйидаги областлар пиллачилик соҳасида 1979 йилги социалистик мусобақа ғолиблари деб топилдилар ҳамда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг Қизил байроқлари ҳамда дипломлари билан мукофотландилар:

Қашқадарё области. Бу область давлатга 2089,4 тонна пилла сотган ва пилла тайёрлаш давлат планини 120,1 процент бажарган, ҳар қути курт уруғидан 69,4 килограмм ҳосилдорликни ва пилланинг сортли состави 90,2 процент бўлишини таъминлаган.

Самарқанд области. Бу область давлатга 3349 тонна пилла сотган ва пилла тайёрлаш давлат планини 119,6 процент бажарган, ҳар қути курт уруғидан 77,9 килограмм ҳосилдорликни, пилланинг сортли состави 85,3 процент бўлишини таъминлаган.

Наманган области. Бу область давлатга 3053,7 тонна пилла сотган ва пилла тайёрлаш давлат планини 113,9 процент бажарган, ҳар қути курт уруғидан 75,4 килограмм ҳосилдорликни ва пилланинг сортли состави 88,5 процент бўлишини таъминлаган.

Қорақалпоғистон АССР, Андижон, Бухоро, Жиззах, Сурхондарё, Сирдарё, Тошкент, Фарғона, Хоразм областлари пиллакорларининг яхши иши қайд этиб ўтилди.

Пилла тайёрлаш давлат планини бажариш, пилла ҳосилдорлиги ва сортли состави жиҳатидан энг юксак кўрсаткичларга эришган республиканинг қуйидаги районлари пиллачилик соҳасида 1979 йилги социалистик мусобақа ғолиблари деб топилдилар ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг Қизил байроқлари ҳамда дипломлари билан мукофотландилар:

Қорақалпоғистон АССРнинг **Тўрткўл райони;**

Андижон областининг **Олтинкўл райони;**

Бухоро областининг **Қоракўл райони;**

Жиззах областининг **Жиззах райони;**

Қашқадарё областининг **Шаҳрисабз райони;**

Наманган областининг **Чуст райони;**

Самарқанд областининг **Пахтачи райони;**

Сурхондарё областининг **Сариосиё райони;**

Сирдарё областининг **Комсомол райони;**

Тошкент областининг **Ғалаба райони;**

Фарғона областининг **Ленинград райони;**

Хоразм областининг **Урганч райони.**

СИЁСИЙ ЎҚИШ ЯКУНЛАРИГА ДОИР

Партия ўқуви, комсомол сиёсий маорифи, иқтисодий таълим системасида, коммунистик меҳнат мактабларида, халқ университетларида 1978—1979 ўқув йили якунланди. 4350 та бошланғич сиёсий мактабнинг, 14 минг 276 та марксизм-ленинизм асосларини ўрганиш мактабининг ҳаммасида, 9 мингдан зиёд назарий ва методологик семинарда, партия-хўжалик активи учун 400 та мактаб ва семинарда, область ва шаҳар партия комитетлари ҳузуридаги 16 та марксизм-ленинизм университетида якунловчи машғулотлар бўлиб ўтди.

Якунловчи машғулотларда 800 мингдан ортиқ коммунист ва партиясиз актив, комсомол сиёсий ўқуви системасининг 600 мингга яқин тингловчиси, оммавий иқтисодий таълим системасида ўқиган бир миллион 200 минг киши қатнашди. 84 мингга яқин КПСС аъзоси, партия, совет, комсомол, касаба союзлари, хўжалик органларининг раҳбарлари, инженер-техник ходимлар, илмий ва педагогик кадрлар пропагандист бўлиб иш олиб бордилар. «Пропагандист — беш йилликка хизмат қилсин» деган шиор остидаги ҳаракат янада ривож топди.

Марксча-ленинча назария масалалари, партия XXV съездининг, КПСС Марказий Комитетининг 1978 йил июль ва ноябрь Пленумлари қарорлари, КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг асарлари, унинг «Кичик ер», «Тикланиш», «Қўриқ» номли китоблари пропагандистлар ва тингловчиларнинг диққат марказида бўлди. Тингловчиларнинг 80 проценти дан кўпи «Ривожланган социализм Конституцияси», «КПСС идеология ишининг муҳим масалалари» деган янги курсларни ўргандилар.

Ўқув йилининг якунловчи босқичи КПСС Марказий Комитетининг «Идеологик, сиёсий-тарбиявий ишларни янада яхшилаш тўғрисида»ги қарори туфайли бутун ғоявий-сиёсий ҳаёт анча активлашган бир вазиятда ўтди. Сиёсий ва иқтисодий ўқиш системасининг барча бўғинларида, пропаганданинг оммавий формаларида шу муҳим ҳужжатни ўрганишга бағишланган махсус қўшимча машғулотлар ўтказилди. КПСС Марказий Комитетининг, шунингдек, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XIII пленуми қарорларида илгари сурилган масалалар якунловчи суҳбатлар, зачетлар, имтиҳонлар, семинарлар, конференцияларда кенг муҳокама қилинди. Мана шуларнинг ҳаммаси сиёсий ва иқтисодий ўқишнинг партия ташкилотлари олдида турган конкрет вазифалар билан боғланишини анча яхшилашга ёрдам берди.

КЎП БОЛАЛИ ОНАЛАРГА МУКОФОТЛАР

СССР Олий Совети Президиумининг 1979 йил 20 июндаги Фармонига биноан, Ўзбекистон ССРда истиқомат қилувчи ўн ва ундан ортиқ бола туғиб тарбиялаган кўп болали 640 онага «Қаҳрамон она» фахрий унвони берилди, уларга «Қаҳрамон она» ордени ҳамда СССР Олий Совети Президиумининг ёрлиқлари топширилади. (ЎзТАГ).

БИРДАМЛИК ОЙЛИГИ

Корейс халқининг ажнабий қўшинларни Жанубий Кореядан олиб чиқиб кетиш ва мамлакатни тинч демократик асосларда бирлаштириш йўлида олиб бораётган кураши билан бирдамликка бағишланиб, 25 июнь куни Москвадаги Дўстлик уйида жамоатчилик вакилларининг йиғилиши бўлиб ўтди. Бу — мамлакатимизда бошланган бирдамлик ойлигида амалга ошириладиган жуда кўп тадбирлардан бири. Совет кишилари митингларда, учрашувларда, дўстлик кечаларида сўзга чиқиб Америка қўшинларининг жанубий Кореядан олиб чиқиб кетилишига эришиш ва мамлакатнинг ташқи кучлар иштирокисиз тинч демократик бирлашуви учун қулай шароитлар яратиш мақсадида Корея Меҳнат партияси билан КХДР ҳукуматининг куч-ғайратини қўллаб-қувватлашдан иборат СССРнинг тутган йўли ўзгармас эканлигини яна бир карра исбот қилдилар.

Йиғилишда Корея—Совет дўстлиги жамиятининг делегацияси ҳам қатнашди.

Шу куни КХДРнинг СССРдаги элчихонасида совет журналистлари учун матбуот конференцияси бўлиб ўтди. Элчи Ким Жэ Бон КХДР ҳукуматининг тинчлик борасидаги янги ташаббуслари тўғрисида гапириб, корейс халқининг адолатли курашини актив қўллаб-қувватлаётганлиги учун совет кишиларига миннатдорчилик изҳор қилди.

(ТАСС).

ПАХТАКОР ЎРТОҚЛАР!

◆ ҲАР БИР ҒЎЗА ТУПИНИ САҚЛАБ ҚОЛИШ, НИҲОЛЛАРНИНГ ЭНГ МАҚБУЛ ҚАЛИНЛИГИНИ ВЕГЕТАЦИЯ ОХИРИГАЧА ТАЪМИНЛАШ, НАМУНАЛИ ПАРВАРИШ ҚИЛИБ, ҒЎЗАНИНГ АВЖ ОЛИШИНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШГА ЭРИШИШ — БИЗНИНГ ЭНГ БИРИНЧИ БУРЧИМИЗДИР.

◆ ҲАР БИР ДАЛАНИ, ҲАР БИР КАРТАНИ БЕГОНА ЎТЛАРДАН ТОЗА САҚЛАШ БУГУНГИ АСОСИЙ ВАЗИФАДИР. БАҲОРГИ НОҚУЛАЙ ОБ-ҲАВО ГЕРБИЦИДЛАР ТАЪСИРИНИ ЙЎҚОТДИ. БАРЧА МАВЖУД ВОСИТАЛАР ЁРДАМИДА БЕГОНА ЎТЛАРГА ҚАРШИ КУРАШНИ САБОТ БИЛАН ОЛИБ БОРИШ ЗАРУР.

◆ СУҒОРИШ СИФАТИ ҚАТТИҚ КУЗАТИБ БОРИЛСИН. БУТУН ДАЛАДА ТУПРОҚНИНГ БИР ТЕКИС НАМЛАНИШИГА ЭРИШМОҚ УЧУН КЎП ЎҚАРИҚЛИ КАЛТА-КАЛТА ЖЎЯКЛАРДА ГРУППА УСУЛИДА СУҒОРИШ ЛОЗИМ. БУ — ТУПРОҚНИНГ БИР ВАҚТДА ЕТИЛИШИНИ ВА КУЛЬТИВАТОРЛАР УЧУН ДОИМИЙ ИШ ФРОНТИНИ ТАЪМИНЛАЙДИ.

[Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг Мурожаатидан].

Қорақалпоғистон автоном республикаси. Элликқалъа районидаги «Москва» совхози далаларида ғўза парвариши қизғин давом эттириляпти. Хўжалик бўйича 750 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 40 центнердан хирмон кўтаришга қарор қилинган. СУРАТЛАРДА: совхознинг биринчи бўлими далаларида ғўза қатор ораларига учинчи ишлов бериш пайти. Шу бўлим бошқарувчиси [чапдан] Б. Отажонов ҳамда илғор бригада бошлиғи Б. Нурматов ўртоқлар.

А. Тўраев фотолари.

Ғўза тупини сақлайлик

Бригадамиз аъзолари об-ҳаво ноқулайликлари туфайли юз берган қийинчиликларни мардлик билан енгиб, пахтадан юқори ҳосил етиштириш учун астойдил курашмоқдалар. Бу йил ҳосилдорликни гектар бошига 70 центнерга етказиш ниятидамиз. Ҳозир учинчи комплекс парваришдан чиқарилган ғўзаларимиз ёппасига шоналаб, гуллаяпти.

Лекин ғўзаларнинг авж олиши ўтган йилдагидан 20 кун орқада қоляпти. Уни тезлатиш, тафовутни тугатиш қўлимиздан келади. Мўл ҳосил тақдири асосан июль ойида ҳал қилинади. Ҳарорат кўтариляпти. Ғўзаларни вақтида суғориш, культивация қилиш, бегона ўтларни зудлик билан йўқотиш, ҳашаротларга қарши курашни бутун чоралар билан кучайтирмоғимиз керак. Биз июль ойи давомида ҳамма майдонларда камида уч марта, яъни ҳар ўн кунда бир марта комплекс парвариш ўтказиб, юксак мажбуриятимизни қоплайдиган даражада юқори ҳосил етиштирамиз. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг Мурожаати асосида ғўза парваришини кучайтириб, ўсимликнинг авж олишини жадаллаштириш муҳим бурчимиздир. Мурожаатга жавобан бригадамизнинг сувчилари, кетмончилари, механизаторлари — ҳамма кунига камида бир ярим-икки кунлик график миқдорида дала ишларини бажариш мажбуриятини олди. Об-ҳаво ўз йўлига. Биз барча қийинчиликларни енгиб, гектаридан 70 центнердан пахта ҳосили етиштирамиз.

Бойтўра ҚЎМАКОВ,
Пастдарғом районидаги К. Маркс номли колхоз бригадири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

МУРОЖААТ ЗАФАРЛАРГА ЧОРЛАМОҚДА

Хўжалигимиз пахтакорлари, азамат механизаторлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг барча колхозчилар, совхозларнинг ишчилари, механизаторларига, хўжаликларнинг раҳбарларига, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги мутахассисларига, барча қишлоқ меҳнаткашларига Мурожаатини қизғин кутиб олдилар. Коллективимиз учун муҳим қўлланма бўлиб қоладиган бу Мурожаат бригадаларда кенг муҳокама қилинмоқда, ғўзанинг авж олишини жадаллаштириш бўйича конкрет тадбирлар белгиланмоқда.

Азамат пахтакорларимиз ва механизаторларимиз 730 гектар майдондаги ғўзага сифатли ишлов бермоқдалар, озиқлантирмоқдалар. Моҳир сувчиларимиз икки сменада унумли меҳнат қилиб, ўсимликнинг авж олишига катта ҳисса қўшаётирлар. Кенг майдонлардаги ғўзалар ёппасига шоналай бошлади. Кейинги кунларда ҳавонинг анча исиганлиги туфайли ўсимликнинг авж олиши жадаллашди» Меҳнаткашларимиз ғўза қатор ораларига чуқур ишлов беришга, маҳаллий ва минерал ўғитлар билан озиқлантиришга, суғориш ишларини ҳар қачонгидан ҳам сифатли ўтказишга, бегона ўтларга ва зарарли ҳашаротларга қарши омилкорлик билан курашишга доимо алоҳида эътибор бераверадилар.

Колхозимиз бўйича бу йил биз ҳар гектар майдондан пландаги 42 центнер ўрнига 45 центнердан «оқ олтин» хирмони кўтаришга қарор қилганмиз. Хўжалигимизда бундан ҳам юқори марраларни кўзлаб ғўза парваришини Мурожаатда кўрсатилганидек юксак агротехника қоидалари асосида олиб бораётган коллективларимиз оз эмас. Коммунист Ҳапилла Олломов, Ленин ва Октябрь Революцияси орденлари кавалери Зариф Хўжақов бошлиқ бригада коллективлари бу йил гектаридан 60 центнердан хирмон кўтаришга шайланишган. Бу бригадалар далаларидаги ғўзалар гуллай бошлади. Экинларни парвариш қилишда механизаторлардан Худойберган Нуриллаев, Матназар Аҳмедов, сувчилардан Эркавой Мадраимов, Эркавой Ражабов ўртоқлар жонбозлик кўрсатишяпти.

Хўжалигимиз экинзорларида 18 та культиватор, 170 та сувчи ишламоқда. Ҳар куни 125—130 гектар экинзорга сифатли ишлов берилаётир. 100 гектар атрофидаги ғўзаларга сув таралмоқда. Илғор механизаторлар ва сувчилар ўртасида социалистик мусобақа тобора авж олдирилмоқда. Мусобақа якунлари ҳар ўн кунда кўриб чиқилмоқда, ғолибларга кўчма вимпеллар ва пул мукофотлари тақдим этилаётир.

Ўзбекистон партия-ҳукуматининг Мурожаатидаги мана бу оташин сўзлар ҳаммамизни янги зафарларга чорламоқда: «Азиз донгдор пахтакорларимиз! Сизлар йил сайин фидокорона меҳнат намуналарини кўрсатмоқдасиз. Леонид Ильич Брежнев таъбири билан айтганда, сизларнинг «олтин қўлларингиз», довруқ ёйган маҳоратингиз мўъжизалар яратмоқда. Сизларнинг билимингиз ва тажрибангиз, мўл пахта ҳосили учун ҳар йилги курашда интернационал бурчга содиқлигингиз — меҳнатга чинакам коммунистик муносабат тимсолидир».

Мурожаатга жавобан ғўза парваришини тобора авж олдирамиз, социалистик мажбуриятимизни ортиғи билан бажариш имкониятини берадиган пахта ҳосили бунёд этамиз.

Сафарбой РАҲИМОВ,
Урганч районидаги Карл Маркс номли колхоз раиси, Ленин ва Октябрь Революцияси орденлари кавалери.

МЕҲНАТ РАПОРТЛАРИ

Ўзбекистон ССР Мебель ва ёғочсозлик саноати министрлиги корхоналарининг коллективлари КПСС XXV съезди қарорларини амалга ошира бориб, реализация қилинадиган маҳсулот ҳажми бўйича ярим йиллик планни муддатидан илгари — 25 июнда бажардилар.

Корхоналар коллективлари шу ойнинг охиригача қўшимча равишда 2 миллион сўмлик халқ истеъмол молларини реализация қиладилар.

* * *

«Узплодоовощвинпром» бирлашмасига қарашли саноат корхоналари, ишлаб чиқариш-аграр бирлашмалари ва совхоз-заводлар ўз зиммаларига олган социалистик мажбуриятларни бажара бориб, маҳсулотни реализация қилиш биринчи ярим йиллик планини 25 июнда бажардилар.

Ой охиригача тасдиқланган планга қўшимча равишда 6,5 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилади ва реализация қилинади. [ЎзТАГ].

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Х. М. УСЕРОВАНИ «ЖАМОАТ ТАРТИБИНИ САҚЛАШДАГИ АЪЛО ХИЗМАТИ УЧУН» МЕДАЛИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Жамоат тартибини сақлаш ва жиноятчиликка қарши курашдаги хизматлари учун милиция кичик сержанти Холида Мусаевна **Усерова** (марҳума) СССР Олий Совети Президиуми номидан «Жамоат тартибини сақлашдаги аъло хизмати учун» медали билан мукофотлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси И. УСМОНХЎЖАЕВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Ҳ. ПЎЛАТОВА.

1979 йил 26 июнь.
Тошкент шаҳри.

БОЛАЛАР ФАРОҒАТИНИ ЎЙЛАБ

Қоракўл район маркази посёлкага айлантирилганига кўп бўлгани йўқ. Лекин шу қисқа муддатда посёлкада 300 ўринли стадион, маданият-истироҳат боғи, 640 ўринли пионерлар лагери, 240 ўринли колхозлараро профилакторий, нон маҳсулотлари комбинати, 2 та асфальт заводи, темир-бетон буюмлари заводи, ўрта мактаб, боғча-ясли, поликлиника бинолари, янги касалхона корпуси, универмаг ва типовой ошхона комплекслари қад кўтарди ва фойдаланишга топширилди.

Посёлкада Халқаро болалар йили шарофати билан болалар истироҳат боғи бунёд этишга киришилди. Боғда асфальт йўлкалар қилинди, ранго-ранг скамейкалар қўйилиб, гулзор ва хиёбонлар барпо этилди. Унда кутубхона ва қироат зали бўлади.

А. А. ГРОМИКОНИНГ МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежневнинг АҚШ Президенти Ж. Картер билан Венада бўлиб ўтган учрашуви ва шу учрашувнинг якунлари тўғрисида 25 июнь куни Москвада матбуот конференцияси бўлиб ўтди. Матбуот конференциясида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико нутқ сўзлади. У бундай деди:

Яқинда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг Қарори эълон қилинди. Шу қарорда олий даражадаги Совет—Америка учрашувига ва унинг натижаларига юксак баҳо берилди. Аммо, чамаси, бир қанча масалалар хусусида бирмунча муфассалроқ тўхталиш ҳамда бизнинг томонимиздан баъзи бир фикрларни қўшимча равишда баён этиб, у ёки бу жиҳатлар юзасидан баъзи бир мулоҳазаларни айтиш зарурати бор.

Аввало учрашувнинг жуда катта аҳамиятини таъкидлаб ўтмоқчиман. Шу ҳақда гапирар эканман, биз Л. И. Брежневнинг президент Ж. Картер билан учрашувига умуман бутун дунёда, жумладан Совет Иттифоқида ва Америка Қўшма Штатларида берилган баҳога хилоф иш қилмаймиз, деб ўйлайман, аммо АҚШдаги аҳвол мураккаброқ эканлиги маълум.

Умуман Совет Иттифоқи ва Америка Қўшма Штатлари вакиллари ўртасида олий даражадаги учрашувлар тез-тез бўлаётгани йўқ. Ана шу ҳолатнинг бир ўзиёқ бўлиб ўтган учрашувга алоҳида аҳамият бахш этади. Бу учрашув катта сиёсий мазмун билан, эҳтимолки, шу турдаги ўзга бирон-бир халқаро учрашувдан кўра ҳам кўпроқ даражада ғоят муҳим мазмун билан тўлиқ бўлди.

Бу учрашувда Совет Иттифоқи билан Америка Қўшма Штатлари ўртасида стратегик ҳужум қуролларини чеклаш тўғрисидаги шартнома масаласи асосий ўринни олганлиги ўз-ўзидан равшан. Асосий масала шу бўлди. Шартнома узоқ вақт мобайнида, тахминан етти йилда тайёрланганини ҳаммамиз яхши биламиз. Бу озмунча муддат эмаслигини кўриб турибсизлар.

Музокаралар давомида катта қийинчиликларга дуч келинди, бу — оддий музокаралар бўлмади. Бунинг сабаби шуки, биринчидан, музокараларда ўртага қўйилган масала муҳимгина бўлиб қолмай, мураккаб ҳам эди, иккинчидан эса ҳар бир томон нималар мувофиқу, нималар мувофиқ эмаслигини, нималар мақбулу ва нималар мақбул эмаслигини аниқлаш учун ўз позицияларини музокарадошларининг позициялари билан пухта қиёслаб кўриши лозим эди. Шу боисдан музокаралар жуда қийин бўлди. Аммо, шунга қарамай, иккала томон музокараларни пировардига етказишга азму қарор бериб, ирода кўрсатганликлари туфайли бу музокаралар ниҳоясига етказилди ва Венадаги учрашувда шартнома имзолаш учун тайёр ҳолда столга қўйилди.

Шартноманинг моддий жиҳатига келганда, шуни айтиш керакки, у ўз вақтида Совет Иттифоқи билан Қўшма Штатлар ўртасида стратегик ҳужум қуролларини чеклаш соҳасидаги баъзи тадбирлар тўғрисида тузилган муваққат битимга нисбатан анча сермазмундир. Ўша битим ҳам амал қилиб келмоқда. Томонлар ҳозирги шартнома кучга киргунга қадар бу битим амал қилаверади, деб келишиб олдилар.

Муваққат шартнома қуролларнинг икки турини: қитъалараро баллистик ракеталар билан сув ости кемаларидаги баллистик ракеталарни ўз ичига олган эди.

Венада имзоланган шартнома қуролларнинг уч турини: ҳозиргина мен тилга олган икки тур билан стратегик авиацияни ўз ичига олади. Бундан ташқари у стратегик қуролга тааллуқли анча хилма-хил параметрларни қамраб олган. Башарти, илгари тузилган муваққат битим билан ҳозирги шартнома солмоқлаб кўриладиган бўлса, бу шартнома ғоят сермазмун бўлиб мен эслатиб ўтган муваққат шартномага нисбатан анча муҳим аҳамиятга эга эканлигини пайқаш қийин эмас.

Музокаралар давомида ҳамиша ўртада кўндаланг бўлиб турган битта муҳим жиҳатни уқтириб ўтмасам, шартноманинг таърифи тўла бўлмаган бўлур эди, чунончи ҳар иккала томоннинг тенглик ва баб-баравар хавфсизлик принципига риоя қилганликлари учун ҳам шартнома ҳозирги тарзда тузилди. Тенглик ва баб-баравар хавфсизлик принципи деб айтиш яхши ва осон кўринади. Бу принципга ким ҳам эътироз билдириши мумкиндек туюлади. Бироқ бениҳоя муҳим масала хусусида музокаралар олиб борилаётган пайтда гап бошқача бўлади — ана ўшанда қийинчиликлар ва ҳатто катта қийинчиликлар келиб чиқади. Бир томонга айни у тенглик ва баб-баравар хавфсизлик принципига риоя қилаётгандек туюлади; бошқа томонга биринчи томон эмас, айни унинг ўзи ана шундай иш тутаётгандек бўлиб туюлади. Аммо ҳақиқат битта-ку, ахир. Тенглик ва баб-баравар хавфсизликка риоя этиш талабига мос бўлиб тушадиган қарорга келиш йўлини топиш лозим. Айни шу тегишли муросага келиш, манфаатлар мувозанатини топиш жараёни жуда қийин бўлди. Аммо ниҳоят томонлар манфаатларининг мақбул мувозанати деб аталган бир фикрга келдилар. Эҳтимол, бир қарашда бу унчалик равшан таъриф эмасдир, аммо у аҳволни аниқ ва яққол акс эттиради.

Ҳозир ўтмишни эслаб, Америка томонининг муҳокамада ўртага қўйилган у ёки бу таклифларига тааллуқли баъзи бир фактларни айтиб ўтирмоқчи эмасман. Бироқ у ҳам пировард натижада бора-бора сергакроқ ва тобора холисона позицияга ўта бошлади. Бу хусусда биз мамнуният изҳор этдик.

Гўё Венада имзоланган шартнома АҚШдан кўра Совет Иттифоқининг манфаатларига кўпроқ мос бўлиб тушади, деган овозларни АҚШда тез-тез эшитиш мумкин. Юмшоқ қилиб айтганда бу — нотўғри гап. Шартнома Совет Иттифоқининг ҳам, Қўшма Штатларнинг ҳам манфаатларига баб-баравар даражада мос бўлиб тушади. Янглишишга йўл қўймаслик учун стратегик қуролнинг у ёки бу элементларига тааллуқли бўлган алоҳида-алоҳида ва ҳатто нисбатан майда хулосаларни ҳам чамалаб кўриш ҳамда бир неча марталаб чамалаб кўриш учун етти йиллик муддат етарли бўлди. Иккала томон учун мақбул шартнома бунинг натижаси бўлди. Шартнома АҚШнинг манфаатларидан кўра, Совет Иттифоқининг манфаатларига кўпроқ мос бўлиб тушади, деб кўрсатишга уринаётган арбоблар башарти ўзларининг Совет Иттифоқи АҚШдан кўра кўпроқ манфаат кўрди деган гапларига чек қўйиб, холисона позицияга ўтсалар тўғри иш тутган бўладилар. Бу — виждонан қабул қилинган қарор бўлади ва биз худди шундай қилинади, деб кутамиз.

Ҳозир АҚШда масъулиятли давр бошланмоқда, энди шартнома имзолангандан кейин муайян доиралар шартномага нисбатан қандай позиция тутиш кераклиги ҳақида ҳали бош қотирмоқдалар. Улар тўғри ва холисона позицияда туриб иш тутадилар, деб умид билдиришни хоҳлар эдик. Шартнома АҚШ билан Совет Иттифоқининг манфаатларига баб-баравар даражада мос келади. У бутун дунё халқларининг манфаатларига ҳам мос келади, чунки улар халқаро кескинлик юмшатилишини, давлатлар ўртасида соз, яхшиланиб борувчи муносабатлар бўлишини хоҳлайдилар. Улар мустаҳкам тинчликни хоҳлайдилар, уруш хавфининг олди олинишини хоҳлайдилар.

Мен бояmuzokaralar қийин бўлганини айтдим. Шу маврутдан фойдаланиб, Совет Иттифоқи номидан гўё музокаралар давомида гапириш одат бўлган Совет томони номидан шуни айта оламанки, Совет раҳбарлари, партиямиз Марказий Комитети, Совет ҳукумати, Сиёсий бюро, шахсан Леонид Ильич Брежнев бу масала билан доимо актив равишда шуғулландилар, музокараларнинг бошидан то охиригача бу масала уларнинг диққат марказида турди. Л. И. Брежнев бу проблемани яхши билишини алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиман. Шахсан Л. И. Брежневнинг ўзи музокаралардаги бош, принципиал масалалар ва йўлларни доимо кузатиб турди.

Шу билан мен Қўшма Штатларда бу иш жиддий олиб борилмади, деб айтмоқчи эмасман. Бу иш қандай олиб борилганини Америка томони таърифлаб берган яхшироқ бўлади. Аммо мен Совет томони номидан баланд овоз билан айта оламанки: биз бу проблеманинг аҳамиятига лозим даражада эътибор бердик, ҳамма музокаралар давомида бошдан охиригача бу проблемага жиддий ёндашдик.

Шартнома олға ҳаракат қилиш учун, стратегик қуролларни янада чеклаш тўғрисида янги битим ишлаб чиқиш ва тайёрлаш учун муайян маънода пойдевор қўяди, деб чет элларда ҳам тўғри гапирмоқдалар ва биз ҳам шу гапни тасдиқлаймиз, бу хулоса аслида шартноманинг ўзидан ҳамда бир вақтнинг ўзида келишиб олинган ва шартномага илова қилинган ҳужжатлардан келиб чиқади. Шартноманинг жуда катта қиммати ҳам ана шундан иборат. Стратегик қуролларни чеклаш тўғрисида янги шартнома тузиш эҳтимоли тўғрисида бўлажак музокараларга бағишланган қўшма баёнот матбуотда эълон қилинди. Шу тариқа ушбу шартнома навбатдаги шартномага ўтиш кўпригини ҳосил қилади. Бу ҳам Венада имзоланган шартноманинг қимматли жиҳатидир.

Стратегик қуролларни чеклаш тўғрисида бундан буёнги музокаралар қайси асосий йўналишдан бориши кераклиги ҳам белгиланди. Башарти иш муваффақиятли равишда пировардига етказилса, янги шартнома стратегик ҳужум қуролларини янада чеклаш ва қисқартиришни таъминлаши мумкинлиги хусусида томонлар келишиб олишди. Аввало гап ядро қуроли элтадиган тегишли воситалар, учириш қурилмалари тўғрисида бормоғи керак.

СКЧ-2 шартномаси деб аташга одатланиб қолинган ҳозирги шартномада кўзда тутилганига нисбатан стратегик ядро қуролини янада қисқартиришнинг моҳияти нимадан иборат эканлиги келажак тўғрисида ўйлайдиган ҳар бир кишига равшан бўлмоғи лозим. Зеро, оқибат натижада биринчи қисқартириш кетидан иккинчи қисқартириш бошланиши, иккинчисининг кетидан учинчи қисқартиришга киришилиши ва ҳоказоларга интилиш керакку ахир. Бу — ўзининг жиддийлиги жиҳатидан ҳатто бошқа бирон-бир жараёнга қиёслаш қийин бўлган жараённинг бошланишидир. Бу — тинчлик учун, урушга қарши кураш жараёнидир. Ҳатто ҳозир, хўш, Венада имзоланган шартноманинг ўзи нима, у яхшими ёки ёмонми? — деб ҳамон чамалаб турган кишилар ҳам буни назардан четда қолдирмасликлари лозим. Бизда — халқимизда ҳам, Совет давлатининг раҳбар кучи бўлган партиямизда ҳам, раҳбарларимиз — Марказий Комитет, Сиёсий бюрода ҳам бундай иккиланишлар йўқ. Биз эришилган натижа билан тўхтаб қолмасликнинг, олға боришнинг, ракета-ядро қуролини янада қисқартиришга эришиш учун куч-ғайратни аямасликнинг тарафдоримиз.

Фаҳм-фаросатли кишилар пайқамасдан қола олмайдиган ишнинг яна бир жиҳатига ҳам эътиборни жалб қилмоқчиман. Тўғри, шартнома кимга кўпроқ манфаат келтириши тўғрисидаги гапларга берилиб кетиб, ишнинг бу жиҳатини эътибордан четда қолдираётган арбоблар бор. Мен сифат масаласини назарда тутяпман. Шартнома томонларнинг зиммасига миқдор жиҳатдан чеклаш юзасидангина аниқ мажбуриятларни юклаб қолмасдан, шу билан бирга, стратегик қуролнинг сифат жиҳатини, уни сифат жиҳатидан такомиллаштиришни (башарти бу ўринда такомиллаштириш сўзи умуман жоиз бўлса) чеклайдиган муайян мажбуриятларни ҳам назарда тутади. Бирон-бир ижобий иш хусусида такомиллаштириш деб гапириш одат бўлиб қолган, аммо бу ўринда ҳам шартли равишда шундай деса бўлади. Бу чеклашлар ракеталарнинг қувватига ҳам, портловчи қалпоғининг миқдорига ва бошқа параметрларига ҳам тааллуқлидир. Бу мавзу тўғрисида кўп гапириб ўтирмайман, шартнома миқдорийгина эмас, сифат характеридаги мажбуриятларни ҳам зиммага юклашинигина яна бир бор таъкидлаб ўтмоқчиман. Соддароқ қилиб айтганда, гап ракета-ядро қуролининг вайрон қилиш кучини чеклаш тўғрисида бормоқда.

Томонлар тенглик ва баб-баравар хавфсизлик принципига амал қилиб, Венада имзоланган шартнома хусусидаги музокараларни ижобий тарзда якунладилар. Томонлар айни шу принципга амал қилган тақдирдагина бўлажак шартнома хусусидаги музокараларни ўтказиш вақтида муваффақиятга эришишлари мумкин.

Хўш, келажакдаги музокараларни ким олиб боради; фақат Совет Иттифоқи билан АҚШми, ёки эҳтимол бошқа баъзи давлатлар ҳам олиб борадиларми? — деб сўрашлари мумкин. Чунки СССР билан АҚШдан ташқари ҳаммамизга яхши маълум бўлган бошқа ядровий давлатлар ҳам бор-ку, ахир. Бу саволга биз шундай жавоб қайтарган бўлур эдик: АҚШ билан Совет Иттифоқи фақат икки томонлама асосда тинимсиз музокаралар олиб боришлари мумкин эмас. Бунинг иложи йўқ. Муайян вақтгача, фақат муайян вақтгача улар шундай музокараларни олиб боришлари мумкин. Ядро қуролига эга бўлган бошқа давлатлар ҳам музокараларга қўшилишлари керак. Қанча ва қайси давлатлар бунга қўшилишлари кераклиги масаласи ҳозирча Венада ҳам, ундан бошқа жойда ҳам батафсил муҳокама қилинганий йўқ. Фақат шуни илова қилиб айтмоқчиманки, Л. И. Брежнев билан Ж. Картер Венада стратегик қуролларни чеклаш тўғрисида келгусида тузиладиган шартнома хусусида бўладиган музокараларнинг қатнашчилари тўғрисидаги масаланинг муҳим эканлигига қўшилдилар.

Яхши, СКЧ-2 шартномаси имзоланди, янги шартнома тузиш эҳтимоли тўғрисида музокаралар ўтказиш хусусида битим бор, хўш, қуролланиш пойгасининг бу ёғи нима бўлади? Имзоланган шартнома қуролланиш пойгасига чек қўядими? — деб сўрашлари мумкин. Мутлақо равшан қилиб айтишим керакки, йўқ, бу шартнома қуролланиш пойгасига чек қўймайди. Лоақал шунинг учунки, биринчидан шартнома фақат стратегик қуролларни ўз ичига олади. Ҳолбуки, қурол-яроғларнинг бошқа турлари — ностратегик қурол-яроғлар ҳам мавжудлиги яхши маълум. Бироқ ўзининг вайрон қилувчи кучи жиҳатидан бу қуролни иккинчи жаҳон урушида ишлатилган қуролга таққослаб бўлмайди.

Сўнгра, дунёдаги аҳволни кузатиб турган ҳар бир ақли расо киши ҳарбий бюджетлар сингари қуролланиш пойгаси кўрсаткичининг кўрмаслиги мумкин эмас. Эҳтимол, ҳарбий бюджетлар қисқартирилаётгандир? Афсуски, йўқ. Совет Иттифоқи ҳарбий бюджетларни қисқартириш зарурлигини ўз музокарадошларига, тегишли халқаро анжуманларда қатнашаётган давлатларнинг вакилларига йил сайин, ярим йил, ой сайингина эмас, ҳатто ҳафта сайин исботлаб келмоқда. Аввало назорат керак, деб жавоб қилишди, бизга. Ҳарбий бюджетлар пировард натижада парламентларда қабул этилиши ва маъқулланиши ҳаммага маълум. Бу ишлар бутун халқнинг кўз ўнгида қилинади.

Шу сабабли қандайдир назорат тўғрисидаги гап-сўзларни бу ерда ҳақиқий позицияни ва ҳарбий бюджетларни, ҳарбий харажатларни қисқартириш йўлидан боришни хоҳламасликни, қуролланиш пойгасини давом эттиришга интилишни ниқоблайдиган бир пардадан бошқа нарса, деб ҳисоблаб бўлмайди. Мана ҳозир биз — Совет Иттифоқи ҳам, АҚШ ҳам, умуман бутун дунё ҳам қуролланиш пойгаси йўлига шак-шубҳасиз тўсиқ қўядиган шартномалар тузилаётган бир ҳолатда турибмиз. Чунончи, Венада имзоланган шартнома бунга далил бўла олади. Аммо қуролланиш пойгасининг ҳамма таркибий қисмлари назарда тутилганда, бу пойга давом этаётгани мутлақо равшан.

Эртами ёки кечми инсоният ядро қуроли тўғрисидаги масалани ҳал этиш, уни давлатлар аслаҳахонасидан чиқариб ташлаш, ядро энергиясидан фақат тинч мақсадларда фойдаланишга ўтиш йўлини топиши лозим. Лекин ҳозир бу йўл топилгани йўқ. Нега? Чунки бир қанча мамлакатлардаги арбоблар буни хоҳлашмаяпти, аввало ташқи сиёсат жиловини ушлаб турган арбоблар буни хоҳлашмаяпти. Баъзи мамлакатлардаги муайян доираларнинг тобора кўп миқдорда қурол-яроғ ишлаб чиқаришдан, бу ишни тобора авж олдиришдан манфаатдор эканликлари ўзларингизга маълум ва буни эслатиб ўтишимнинг ҳожати йўқ. Бу доиралар ўзларининг тор манфаатларини ўз халқининг манфаатидан, дунёдаги барча халқларнинг манфаатларидан ҳамон устун қўйиб келмоқдалар.

Биз қуролланиш пойгасига қарши бундан буён ҳам курашаверамиз. Биз, таъбир жоиз бўлса, кечагидан кўра ҳам яхшироқ позицияларда туриб курашаверамиз. Биз Венада имзоланган шартномага, қуролланиш пойгаси йўлига бевосита ёки бавосита тўсиқ қўядиган бошқа битимларга таянамиз. Бизнинг халқимиз, мамлакатимиз, партиямиз Совет Иттифоқининг Ленин кунларидан бери ўтказиб келаётган йўлини давом эттираверадилар. Дўстларимиз ва иттифоқчиларимиз каби биз ҳам бу курашни тўхтатиб қўймоқчи эмасмиз, аксинча биз бу курашни кучайтираверамиз. Биз қуролланиш пойгасини тўхтатиш учун, қуролсизланиш учун кураш байроғини бундан буён ҳам қўлларимизда маҳкам ушлаб бораверамиз.

Биз музокарадошларимиз билан, НАТО мамлакатлари билан музокаралар олиб борамиз, Қўшма Штатлар билан музокаралар олиб борамиз, аммо биз қуролланиш пойгасини тўхтатиш учун курашни ҳатто муҳим ва ҳал қилувчи йўналиш бўлса ҳам фақат битта йўлга солиб қўйиш мумкин, деб ҳисобламаймиз. Чунки қурол-яроғларнинг илгари ишлаб чиқарилмаган турлари ва системалари яратилиши мумкин. Инсоният қурол-яроғларнинг у ёки бу туридан бошланадиган вайронгарчилик уруши хавфи одамларга доимо таҳдид солиб тураверади, деган фикрга тоқат қила оладими, ахир? Йўқ! Қурол-яроғларнинг ҳамма турлари, айниқса оммавий қирғин қуролларини тақиқланиши ва уларни ишлаб чиқариш тўхтатилиши керак. Биз ҳозир қурол-яроғ ишлаб чиқаришга кетаётган жуда катта моддий маблағлар одамларнинг моддий ва маънавий эҳтиёжларини қондиришга сарфланиши зарурлигига сиёсий арбобларни ишонтиравергамиз, халқларга бу ҳақда мурожаат қилаверамиз, буни исботлайверамиз. Бу нарса нақадар зарурлигини алоҳида исботлашга ҳожат йўқ. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти тарқатаётган ҳисоботлар билан гарчи юзаки бўлса ҳам танишиб чиқишнинг ўзи кифоя қилади. Ҳали дунёда қанчадан-қанча одамлар очночор яшаб турибди, ёлчиб овқатланмаяпти, медицина ёрдамидан мутлақо ёки деярли мутлақо маҳрум! Маданий эҳтиёжларни қондиришга келганда бунинг умуман ҳеч қандай чегараси йўқ. Илмфан, космосни, океанни ва унинг ресурсларини ўзлаштириш ва шу кабиларни айтмайсизми?

Шерикларимиз музокара олиб боришга рози бўлган масалалар юзасидан музокаралар олиб бориш учун ва, минг афсуски, биз ҳали шерикларимизга музокара бошлаш зарурлигини уқтира олмаган проблемалар билан шуғулланиш ҳамда қуролланиш пойгасини тўхтатиш, ядро энергиясидан фақат тинч мақсадларда ва фақат инсониятнинг бахт-саодати йўлида фойдаланиб бўладиган зарур қарорларга эришиш йўлларини қидириб топиш учун Совет Иттифоқининг сабр-тоқати, куч-ғайрати, қатъияти етарлидир.

Ҳозир муҳокама қилинаётган бошқа халқаро масалалар ҳам бор. Уларнинг баъзиларининг аҳамияти кўпроқ бўлса, баъзиларининг аҳамияти камроқ, аммо уларнинг ҳаммаси бирга қўшилиб, бениҳоя муҳим аҳамият касб этади. Бундай масалалар кўп. Уларга батафсил тўхталиб ўтирмайман, аммо улардан кўпчилигининг муҳокама қилинишидаги аҳвол кўнгилдагидек эмаслигини айтиб ўтмоқчиман. Арзир-арзимас силжишга эришилмоқда ёки мутлақо силжишга эришилмаяпти. Баъзан шундай ҳам бўладики, шеригинг музокараларни бошлашга бошлаб қўяди-ку, эртасига қорасини кўрсатмайди ва бунинг устига музокараларни давом эттирмаслик учун кўрсатма олганининг боиси нима эканлигини изоҳлаб ҳам бера олмайди.

Леонид Ильич Брежнев билан Ж. Картер Венада СКЧ-2 шартномасининг имзоланиши бошқа масалалар юзасидан ҳам олиб бориладиган музокараларга ижобий таъсир ўтказиши лозим деган бир хил фикрни айтдилар. Ядро қуроли синовларини тўхтатиш, химиявий қуролни тақиқлаш, радиологик қуролни тақиқлаш, Ҳинд океани районида ҳарбий фаолиятни чеклаш, куч ишлатмаслик тўғрисида халқаро битим тузиш имконияти каби масалаларга келганда Венада СКЧ-2 шартномасининг имзоланиши натижасида бу музокаралар ҳам лозим даражада ва фойдали равишда кучайтириб юборилади, деб ишонч билдиришни истайсан киши.

АҚШ ҳам, Совет Иттифоқи ҳам ҳарбий устунликка интилмайди, деб шартномада айтилмаган бўлса ҳам, Венада олий даражадаги учрашув вақтида имзоланган ахборотда шу ҳақда гапирилади. Бу — ғоят муҳим қоидадир. Сизлар ана шу фикр ташқи сиёсатимизда ўз ўрнини эгаллаб турганлигини яхши биласиз, ҳеч ким бошқаларга нисбатан ҳарбий устун бўлишга интилмаслиги керак. Жаҳондаги иккита энг йирик давлат тўғрисида гап борганида, бу қоиданинг аҳамияти жуда ҳам аён бўлиб қолади. Томонларнинг бири устун бўлишга интилар экан, бошқа томон эса ундан ҳам қолишмасликка ҳаракат қилар экан ва унинг аксича бўлур экан, бундан қандай маъно келиб чиқади? Бундан қуролланиш пойгасига қўшимча далда берилади, деган маъно келиб чиқади.

Америка томони қабул қилган ва олий даражадаги учрашув вақтида имзоланган ҳужжатда мустаҳкамлаб берилган яхши қоида албатта бажарилади, деб умид қилишни истайсан киши. Бу — катта иш бўлиб, бир қанча проблемаларни ҳал этишни енгиллаштирган бўлур эди, жумладан, стратегик қуролларни чеклаш тўғрисида олиб бориладиган музокараларга ва ҳозир олиб борилаётган қуролланиш пойгасини тўхтатишга ва умуман халқаро вазиятга бевосита алоқаси бўлмаса ҳам, бошқа йўл билан алоқаси бўлган бошқа ҳамма музокараларга ёрдам берган бўлур эди.

Венада шартномадан ташқари ва мен юқорида эслатиб ўтган халқаро проблемалардан ташқари Яқин Шарқдаги аҳвол тўғрисидаги масала ҳам муҳокама қилинди. Мен бу ўринда шуни эслатиб ўтмаганимда сизлар ҳатто ҳайратда қолган бўлур эдингиз. Қисқа қилиб шуни айтаманки, бу масалада Совет Иттифоқи билан АҚШнинг позициялари турличадир. Америка томони Совет Иттифоқи Миср билан Исроил ўртасида тузилган сепарат шартномани қўллаб-қувватласа яхши бўлур эди ва Совет Иттифоқи БМТнинг у ёки бу йўл билан, у ёки бу формада шартномани ва Яқин Шарқда бу шартномага хизмат кўрсатиш учун вужудга келтирилган механизмни маъқуллашга ёрдам бериши керак эди, деб исбот қилишга уринди.

Ўз-ўзидан равшанки, Совет Иттифоқи бундай нуқтаи назарга қўшила олмас эди. Л. И. Брежнев Совет Иттифоқининг принципиал позициясини баён этиб берди. У Совет Иттифоқининг арабларга қарши қаратилган шартномани ва бу шартномага хизмат кўрсатиш учун вужудга келтириладиган бирон-бир механизмни қўллаб-қувватлаши тўғрисида сўз ҳам бўлиши мумкин эмас, деб аниқ-равшан айтди. Бизда ўртага қўйилган масалага СССР бошқача жавоб беришини, бошқача фикр баён этишини президент Ж. Картер кутмаган ҳам эди, деган таассурот пайдо бўлди. Шу боисдан бу масалада томонларнинг позициялари турлича бўлиб келганлиги ва шундай бўлиб қолаётганлиги лўнда қилиб очиқ-ойдин айтилганлиги эълон қилинган материаллардан сизга маълум.

Совет Иттифоқининг Яқин Шарқ ишларидаги принципиал позицияси кўп йиллар илгари қандай таърифлаб берилган бўлса, шундай бўлиб қолди ва қолаверади. Бу позиция шундан иборатки, Исроил араблардан босиб олган ерларнинг ҳаммаси қайтариб берилиши керак; Фаластин араб халқи, гарчи кичкина бўлса ҳам, ўзининг мустақил давлатини вужудга келтириш имконига эга бўлиши лозим. Шундай қилиш қийин иш эмас. Ундан ҳам қийинроқ масалалар ҳал этилганлигини тарих билади.

Бу райондаги ҳамма мамлакатлар, шу жумладан Исроил ҳам Яқин Шарқда мустақил суверен давлатлар сифатида яшаш ва ривожланиш имкониятига эга бўлиши керак. Бунга ҳеч ким шубҳа қилиши мумкин эмас. Совет Иттифоқи Исроилнинг яшашига қарши эътироз билдирмайди. Биз бир вақтлар Англиянинг Фаластинга нисбатан бўлган мандати ўз аҳамиятини йўқотганидан кейин Исроил давлатини вужудга келтириш тўғрисида БМТга таклиф киритган эдик. Исроил Совет Иттифоқининг позициясини қадрлаши керак эди. Аммо Исроил арбобларида бошқа мулоҳазалар ва бошқа манфаатлар устунлик қилса керак. Улар ўзгаларнинг территорияларини босиб олишни ҳамма нарсадан афзал кўраётган бўлсалар керак. Бундай нуқтаи назар калтабинликдан бошқа бир нарса эмас.

Африка тўғрисида бир неча сўз. Томонлар фикрлашиб олдилар, Африкадаги аҳволга, хусусан Африканинг жанубидаги аҳволга баҳо бердилар. Маълум сабабларга кўра турлича баҳо берилганлигини айтиб ўтишим керак. Ўз позициямизни қисқача таърифлаб берадиган бўлсак, бу позиция қуйидагилардан иборат: Африка халқлари ҳали озод бўлмаган, мустамлакачилик, ирқчилик сиртмоғида бўлган районларда бу халқлар ҳокимиятни ўз қўлларига олишлари, ўз тақдирини ўзлари белгилашлари, ўзларининг ижтимоий тузумини белгилаб олишлари керак. Улар ўз компетенциясидаги барча ички проблемаларни ўзлари ҳал қилишлари лозим ва ташқаридан ҳеч ким уларга буйруқ бермаслиги керак, уларнинг ички ишларига аралашмасликлари лозим.

Америка томони бошқа фикрда турибди. АҚШ аралашиш, тазйиқ ўтказиш ва ҳоказоларни очиқдан-очиқ ёқлаб чиқмаса ҳам ирқчилар муҳтож бўлган сиёсатни, маҳаллий аҳолига ўз ҳокимиятини ўрнатиш имкониятини бермасликка қаратилган сиёсатни ҳимоя қилмоқда. Ўз вақтида Родезия аҳолиси тўғрисидаги маълумотлар кўрсатиб ўтилган эди: Родезияда 25 кишининг бири оқ танли, 24 киши эса қора танлидир. Маҳаллий аҳоли билан келгинди аҳолининг нисбати ана шундай. Хўш, ҳокимият кимнинг қўлида бўлиши керак ва масалани ким ҳал этиши керак, ҳукуматни кимлар тузиши, мамлакатнинг ижтимоий тузумини кимлар белгилаб бериши лозим? Холис фикр юритувчи ҳар бир киши бу мамлакатнинг туб аҳолиси, халқи буларнинг ҳаммасини белгилаб олиши ва ички масалаларнинг ҳаммасини ўзи ҳал этиши лозим эканлигини тан олмаслиги мумкин эмас. Родезияда «сайлов» ўтказилди ва қўғирчоқ ҳукумат вужудга келтирилди. Бу мамлакатда рўй бераётган воқеаларни бошқача талқин қилишга ҳеч ким ишонмайди. Бу «сайлов» қандай вазиятда ва қай тариқа ўтказилганлигини, халқлар озодлигининг душманлари қандай ҳийла-найранг ишлатганлигини ҳамма яхши билади.

Венадаги учрашув вақтида бу масала юзасидан бир фикрга кела олмаганлигимизга жаҳон ҳайратда қолмади, деб ўйлайман. Ғарб мамлакатлари ва Қўшма Штатлар бу проблемани адолатлироқ ҳал этиш йўлларини қидириб топиш, Родезияда ҳам, Намибияда ҳам ирқчилик, эски ва янги мустамлакачиликни тугатиш керак деган хулосага келадилар, деб ишонишни истар эдик. Намибиядаги аҳвол ҳам тахминан ана шундай, лекин бундаги фарқ шундан иборатки, Жанубий Африка Республикаси бу мамлакатда ўз қуролли кучларини ошкора ва беҳаёлик билан ишга солди ҳамда шу районидаги миллий озодлик ҳаракатини қон дарёсига ботиришга уринмоқда, деб айтиш мумкин. Аммо тарихни орқага буриб юбориш мумкин эмас. Тарихнинг муқаррар қонунлари бор: бу қонунлар эртами ёки кечми устун бўладилар. Биз бунга аминмиз.

Ниҳоят, Совет Иттифоқи билан Америка ўртасидаги икки томонлама муносабатлар тўғрисида гапираман. Бу муносабатлар Венада Л. И. Брежнев билан президент Картер ўртасида муҳокама қилинди. Ана шу муносабатлар ҳар қачонгидан кўра чуқурроқ муҳокама қилинди, деб айтишим мумкин. Бу — ҳам сиёсий, ҳам иқтисодий, ҳам савдо муносабатларига тааллуқлидир. Бундаги манзара бир хил эмас. Биз буни таъкидлаб ўтдик. Л. И. Брежнев қайси соҳаларда иш чакки бормаётганлиги ҳақида ва қайси соҳаларда иш кўнгилдагидек бўлмай, олға силжимаётганлиги тўғрисида очиқ-равшан гапирди. Кейинги йилларда баъзи масалаларда эса очиқдан-очиқ орқага қайтилди. Икки ўртада ошкора гап олиб борилди. Бизнинг фикримизча, Совет томони айтган гапларнинг ҳаммаси Қўшма Штатлар учун ҳам, шахсан президент Картер учун ҳам кутилмаган бир нарса бўлмади. Бу масалалар юзасидан фикрлашиб олиш шу билан тамомландики, томонлар аҳвол бутунлай қониқарсиз бўлган соҳаларда ишни йўлга қўйиш учун куч-ғайратларини сарф қилишлари лозим. Бу гап аввало, Совет Иттифоқи билан Қўшма Штатлар ўртасидаги иқтисодий муносабатлар соҳасига тааллуқлидир. Америка томони нималар қилиш мумкин эканлигини ўйлаб кўради, ҳар қандай имкониятларни чамалаб кўради, деб айтилди. Бизга Америка томонининг муайян аниқ плани йўқдек туюлди. Бундай план эҳтимол бордир, лекин бу тўғрида ҳеч гап айтилмади.

Хуллас, икки томонлама муносабатларни яхшилаш учун ҳали кўп куч-ғайрат сарф қилиш талаб этилади. Биз бу масалаларда ҳам йўлнинг ўзимизга тегишли қисмини босиб ўтишга тайёрмиз. Икки томонлама муносабатларни, жумладан иқтисодий ва савдо-сотиқ соҳаларидаги муносабатларни яхшилаш умумий муносабатларимизни, шу жумладан сиёсий муносабатларимизни мустаҳкамлашга кўп жиҳатдан ёрдам берган бўлур эди. Биз бунга аминмиз. Булар ана шу муносабатларнинг мустаҳкамроқ пойдеворини вужудга келтирган бўлур эди. Мен икки томонлама муносабатларни халқаро проблемалардан тамомила ажратиб қўйиш мумкин эмаслиги тўғрисида гапириб ҳам ўтирмайман.

Мен ўз баёнотимда Хитой раҳбарлари СКЧ-2 шартномасига қандай қараётганлигини айтмаганимда, менга албатта савол беришлари мумкин эди. Хитой раҳбарлари шартномага салбий баҳо бериб келаётганликларини айтиб ўтиш зарур. Бунинг сабабини билиб олиш қийин эмас: бунда халқаро ҳаёт мантиқи эмас, Хитой раҳбарларининг тор позицияси амал қиляпти. Бу позицияга мувофиқ, кескинликнинг давом этиши яхшироқдир, Қўшма Штатлар билан Совет Иттифоқи ўртасидаги муносабатларда кескинлик бўлиши янада яхшироқдир. Улар бу шартнома АҚШ билан икки томонлама муносабатларимизга кўпгина ижобий, ғоят муҳим ўзгаришлар киритишини биладилар. Шартнома умуман халқаро вазиятга кучли ижобий таъсир ўтказади. Бутун жаҳон ҳозир шартномани қўллаб-қувватлаётганлиги, шу шартномани имзолаган Л. И. Брежнев билан Ж. Картерни олқишлаётганлиги бежиз эмас. Бу эса Пекиннинг дидига ёқмаётир, тор мулоҳазаларга кўра ёқмаётир. Бизнинг фикримизча, Пекиннинг бундай муносабатларига қандай ҳоллар сабаб бўлганлиги ҳақида ҳеч ким баҳслашиб ўтирмаса керак.

Бизнинг фикримизча, очилган йўлдан ва Венада шартномани имзолашга олиб келган йўлдан бориш ҳар икки давлат — Совет Иттифоқи ва АҚШ учун тўғри иш бўлади. Бу шартнома тинчлик манфаатларини, кескинликни юмшатиш манфаатларини кўзда тутган шартномадир. У уруш хавфига қарши қаратилган. Шартномани ёқлаб овоз берган киши тинчликни ёқлаб чиққан бўлади. Содда қилиб айтганда ва шартнома назарда тутган асосий мақсадни ҳамда у қандай натижаларга олиб келишини эътиборга олсак, шундай қоидани таъкидлаб ўтиш мумкинки, шартномани қўллаб-қувватлаган киши тинчликни, кескинликнинг юмшатилишини, кишилар ўртасидаги эзгу муносабатларни қўллаб-қувватлаган бўлади, бу эса совет халқининг, Америка халқинингина эмас, балки жаҳондаги барча халқларнинг ҳам асл фикрлари, орзу-тилакларини ифода этади. Бизнинг фикримизча, Хитой халқи ҳам бундан мустасно эмас. Урушнинг Хитой халқига кераги йўқ. Жаҳонда янги уруш ўти ичида халок бўлишни истаган халқ йўқ.

Мен айтмоқчи бўлган гаплар шулардан иборат.

Сўнгра А. А. Громико мухбирларнинг саволларига жавоб қайтарди.

* * *

Савол: Ўртоқ Л. И. Брежнев Венада сўзлаган нутқида СКЧ-2 тўғрисидаги шартноманинг имзоланиши Марказий Европадаги қуролли кучларни ва қурол-яроғларни қисқартириш тўғрисидаги музокараларга таъсир қилиши лозимлиги тўғрисида гапирди. Социалистик давлатларнинг бир йил аввал қилган таклифларига ҳамон муносиб жавоб берилмаганлигини ҳисобга олиб, шу музокараларнинг истиқболини қандай баҳолайсиз?

Жавоб: Бу — жуда муҳим масала. Шуни ошкора айтмоқчиманки, бу музокараларда ҳеч қандай сезиларли силжиш бўлмаяпти. Ҳозирги энг катта қийинчилик шундан иборатки, Ғарб давлатлари биздан — Совет Иттифоқи, Польша, ГДР ва Чехословакиядан мамлакатларимизнинг Марказий Европадаги қўшинлари сони ҳақиқатда бўлганидан 180 минг киши кўп деган, шу жумладан қуруқликдаги қўшинлар сони 150 минг киши кўп деган гапни эътироф қилдириб олишни хоҳламоқдалар. Аммо бутун гап шундаки, бизнинг ана шу 180 минг кишилик қўшинимиз йўқ. Биз музокарадошларимиздан, бу рақамларни қаердан олдингиз? деб сўрасак, улар лом-лим дейишмаяпти, бу рақамларни қаердан олишганини айтишни хоҳлашмаяпти.

Совет Иттифоқи ҳам, Польша ҳам, ГДР ҳам, Чехословакия ҳам бу райондаги ўз қуролли кучларининг сони хусусида ҳеч нарсани яширмаяптилар. Ҳозирги пайтда буни яшириб ҳам бўлмайди. Шу сабабли мазкур масала бир битимга келиш йўлидаги тўсиқ бўлиб турибди. Музокарадошларимиз бизга — қўшинларнинг сони тўғрисидаги масала хусусида бир фикрга келмагунимизча, тўсиқлар бартараф этилмайди, деб айтмоқдалар. Шунда биз америкаликларга:

Келинглар, ҳозирча фақат СССР билан АҚШнинг қўшинлари ва қурол-яроғларини бирмунча қисқартириш тўғрисида бир битимга келайлик, — шунинг ўзи катта ютуқ бўларди, деб таклиф қилдик. Улар бизга Ғарб давлатлари Вена музокараларида бир битимга келишишга рози бўлмаслик учун кўрсатадиган сабаб важидан бу таклиф тўғри келмайди, деб жавоб беришди.

Қисқаси, афтидан, музокараларнинг ғарблик қатнашчилари ҳозирча бир битимга келишни хоҳлашмаяпти. Биз бунга таассуф билдирамиз. Ниҳоят улар сергакроқ, холисонароқ позицияга ўтадилар, деб умид билдирмоқчиман.

Савол: Сизнинг фикрингизча, ҳозир Америка сенатидаги зиддиятли кайфиятлар муносабати билан СКЧ-2 шартномасининг ратификация қилиниш имконияти қандай?

Жавоб: Шартноманинг Америка сенатида ратификация қилиш имконияти хусусидаги бирон-бир рақамларни айтиш, яъни сенат аъзоларининг қанча проценти шартноманинг ратификация қилинишини тарафдорию, қанча проценти ратификация қилинишига қарши, деб айтиш бизнинг томонимиздан унчалик камтарлик бўлмаган бўлур эди.

Мен бу саволни бирмунча ўзгартирган ва унга қуйидаги жавобни берган бўлур эдим.

Қўшма Штатларда ҳозирча шартномага қарши эътироз билдираётган ёки иккиланаётган арбоблар ўз виждонига, ўзининг сиёсий онгига амал қилиб, холисона иш тутишлари лозим. Адолат ва холислик уларнинг дастури бўлмоғи керак. Улар бу шартноманинг Совет Иттифоқи билан АҚШга баб-баравар зарурлигига асосланишлари лозим ва шунга асосланадилар, деб умид қиламиз. Бу ерда айтиб ўтганимдек, Совет Иттифоқи бу шартномадан бир томонлама афзалликлар олмайди, АҚШ ҳам бундай афзалликлар олмайди.

Текшириш ва назорат бўлмаса, гўё Совет Иттифоқига ишониш жуда қийин, деган гап-сўзларга тўхталиб ўтмоқчиман. Биринчидан, Совет Иттифоқига бемалол ишонаверишь мумкин. У биронта халқаро битим ва шартномани бузгани йўқ. Халқаро шартнома ва битимларни бузишга одатланган эмасмиз.

Иккинчидан, текширишга келганда, томонлар анча илгари, СКЧ тўғрисида бу ерда, Москвада, Никсоннинг президентлик даврида имзоланган дастлабки битимлар хусусидаги музокаралар бошланган пайтдаёқ назорат миллий воситалар ёрдамида амалга оширилиши лозимлигига рози бўлган эдилар. Томонлардан ҳар бирининг етарли миллий воситалари бор. Америка томони ҳам буни яхши билади. Аммо, башарти Америка арбобларидан бирон-бир киши буни етарли эмас, деб ҳисобласа, биз уларга ўзларининг расмий органларига мурожаат этиб, назорат қилишнинг миллий воситалари етарлими ёки йўқми деб сўрашни маслаҳат беришимиз мумкин. Улар мутлақо аниқ жавоб олишларига ишонамиз. Дарвоқе, Президент Ж. Картер, Венадаги бутун Америка делегацияси шартномага риоя этилиши устидан назорат қилиш учун миллий воситалар етарли эканлиги хусусида ягона бир фикрда турдилар.

(Давоми тўртинчи бетда).

А. А. ГРОМИКОНИНГ МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

(Боши учинчи бетда).

СКЧ-1 битимлари хусусида бу принцип амал қилиб келмоқда. Келгусида ҳам шу принципга амал қилиш зарур. Биз Америка арбобларининг, аввало шартноманинг ратификация қилиниши тўғрисидаги масалага алоқадор арбобларнинг одилона, ҳалол, холисона позицияда туришларига астойдил умид билдирамиз.

Савол: Башарти Америка сенати шартномани ратификация қилмаса, шартномани янгидан кўриб чиқиш мақсадида яна музокаралар бошлаш мумкин, деб ҳисоблайсизми? Агар шартнома ратификация қилинмаса нима бўлади?

Жавоб: Музокараларнинг қайта бошланиш имконияти йўқ. Шартнома ратификация қилинмаган тақдирда аҳвол мураккаблашади. Стратегик қуроллар пойгаси шартномада кўзда тутилганидек, жиловланмайди ва чекланмайди. Венада имзоланган иккинчи шартномадан учинчи шартномага ўтиш кўприклари яксон бўлади.

Ҳозир ўз позициясини аниқламаган ёки аниқлаганда ҳам, лозим бўлган томонга аниқламаган арбоблар шу ҳақда ўйлаб кўришлари керак.

Савол: Қандай бўлмасин сенат бу шартномага бирон-бир тузатишлар киритса, шу тузатишларни муҳокама қилишга рози бўласизми? Сиз қандай тузатишларга рози бўлишингиз мумкин?

Жавоб: Очиғини айтсам, музокараларни қайта бошлаш имконияти йўқ. Бу нарса музокараларга чек қўйган бўлур эди. Қандай тузатишлар киритилишидан қатъи назар музокараларни қайта бошлаб бўлмайди. Фавқулодда вазият вужудга келган бўлур эди.

Савол: Варшава Шартномасидаги мамлакатларнинг ташқи ишлар министрлари Будапештдаги мажлисда мамлакатлар ўртасидаги ишончни чуқурлаштириш тадбирларини Ўрта денгиз районларида ҳам жорий этишни таклиф қилдилар. Венадаги учрашув вақтида бу проблема тилга олиндими?

Жавоб: Умумий тарзда тилга олинди. Леонид Ильич Брежнев Европадаги кескинликни юмшатиш, айниқса ҳарбий соҳадаги кескинликни юмшатиш хусусида мамлакатлар келишиб олиши лозим бўлган тадбирлар Ўрта денгиз районига ҳам тааллуқли бўлса, яхши бўлур эди, деб айтди.

Ўз вақтида биз Ўрта денгиз хусусида, шу жумладан у ердаги ҳарбий кемаларнинг муайян категорияларини олиб чиқиб кетиш хусусида қилган таклифлар маълум. Биз конструктив позицияда турибмиз, биз муайян тадбирлар кўрилиши зарур деб ҳисоблаймиз ва бу масалани кўриб чиқишга тайёрмиз.

Савол: Греция Бош министрининг Совет Иттифоқига қиладиган визити тўғрисида бир неча сўз айта оласизми?

Жавоб: Биз Греция билан нормал муносабатлар ўрнатганмиз. Бу — дуруст муносабатлар, чамаси, унчалик актив бўлмаса ҳам, ҳар ҳолда анча хушмуомала муносабатлардир. Греция Бош министри расмий визит билан Совет Иттифоқига келишга рози бўлган. Яқин келажакда шу визит амалга оширилади, деб умид қиламиз.

Биз Греция билан муносабатларни ривожлантиришга тайёрмиз. Греция муайян бир гуруҳга кирганлиги факти мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларнинг яхши бўлишига ва ҳар ҳолда ҳозиргидан кўра дурустроқ бўлишига халақит бермаслиги лозим. Биз грек халқининг тинчликсеварлигига ишонамиз. Бизнинг грек халқи билан муайян тарихий алоқаларимиз ҳам бор. Совет халқи грек халқининг дўстидир. Грек халқи ҳам шундай туйғулар билан яшаяпти, деб умид қиламиз.

Савол: Жумладан, Франция СКЧ-3 га доир музокараларда қатнашмаслигини шама қилганини эътиборга олганда СКЧ тўғрисидаги музокараларнинг навбатдаги босқичига Совет Иттифоқи қай назар билан қарайди?

Жавоб: СКЧ-3 юзасидан ўтказилиши мўлжалланган музокараларнинг қатнашчилари тўғрисидаги масала конкрет муҳокама қилинмагани учун мен ҳозир бу мавзуни ривожлантиришни истамайман. Афтидан, бу масалан бирмунча конкретроқ муҳокама қилинадиган вақт узоқ эмас.

Биз ўзимизнинг принципиал нуқтаи назаримизни умумий тарзда баён этдик: Совет Иттифоқи билан Қўшма Штатлар шундай бир нуқтага етиб келдиларки, энди стратегик қуролларни чеклаш тўғрисида фақат иккала мамлакатимиз ўртасидагина музокаралар олиб бориш етарли эмас. Бошқа давлатларнинг ҳам иштирок этиши талаб қилинади. Аммо айни ким қатнашади, улар қачон қатнаша бошлайди — ишнинг бу жиҳати муҳокама қилинмади.

Савол: Венадаги музокараларда Совет Иттифоқига савдо-сотиқ соҳасида қулайлик режими бериш масаласи кўтарилдими ва бу масала ҳал этилдими?

Жавоб: Бу масала умумий тарзда тилга олинди. Гарчи бу сўзлар конкрет ўртага қўйилмаган бўлса ҳам, аммо томонлар гап нима ҳақида бораётганини тушундилар. Қисқаси бу масала Венада ҳал этилгани йўқ. Иқтисодий ва савдо-сотиқ муносабатларини нормал ривожлантириш йўлида тўсиқлар борлиги маълум. Боя айтиб ўтганимдек, Қўшма Штатларда бу масалани қониқарли ҳал этиш йўлини топиш учун АҚШ томонидан қандай қарорлар қабул этилиши лозимлиги устида ўйламоқдалар. Совет Иттифоқи савдо-сотиқ масалаларида ёрдам сўраб илтижо қилмаслигини америкаликларга, энг юқори мансабдор арбобларга ҳам неча марталаб таъкидлаб айтганмиз. АҚШ билан савдо-сотиқдаги шундай режим бўлмаган тақдирда ҳам биз яшаб келяпмиз, ривожланяпмиз ва чакки ривожланаётганимиз йўқ. Бироқ биз бу масаланинг ижобий ҳал этилиши сиёсий муносабатларимиз учун анча мустаҳкам пойдевор яратган бўлур эди ва иккала мамлакатнинг манфаатларига мос бўлган бўлур эди, деб ҳисоблаймиз.

Савол: Сиз Совет Иттифоқи — қуролланиш пойгасини чеклаш ишида эришилган натижа билан кифояланиб қолмаслик, балки олға силжиш тарафдори эканини айтдингиз. Венадаги музокараларда қурол-яроғлар ишлаб чиқаришда, уларни кўпайтиришда назоратсиз мусобақани чеклаш учун муайян доиралар белгилаш хусусида принципиал бир фикрни ишлаб чиқиш тўғрисида гап бўлмадими?

Жавоб: Венада имзоланган шартноманинг худди ўзида шу пайтгача ҳеч қачон белгиланмаган энг самарали доиралар белгиланган. Бу доиралар жуда кўп параметрларга — стратегик қуролларнинг ҳам миқдор, ҳам сифат жиҳатларига тааллуқли доиралар эканини юқорида уқтириб ўтдим. Ракета — ядро қуроли хусусида ҳозирги СКЧ-2 шартномасидан кўра муҳимроқ ёки ундан кўра олисни кўзлайдиганроқ бошқа бирон-бир битим ёки аҳднома бўлмаган ва йўқ. Амал қилиш муддатини томонлар узайтириб олган муваққат битим бу соҳада ўз аҳамияти жиҳатидан иккинчи ҳужжатдир.

Уч муҳитда ядро қуроли синовларини тўхтатиш тўғрисидаги шартнома каби айрим соҳаларга доир баъзи шартнома ва битимлар ҳам бор. Булар маълум. Масалан, ўзга мамлакатларга оддий қурол-яроғлар етказиб беришни чеклаш тўғрисида бир битимга келиш имкониятлари хусусида музокаралар олиб борилмоқда. Аммо бу, биринчидан, оддий қурол-яроғларга тааллуқли масала. Иккинчидан, бу музокаралар ҳамон олиб борилмоқда. Дарвоқе, бу музокараларда ҳам бизга боғлиқ бўлмаган сабаб билан танаффус бўлдики, бунинг сабабини изоҳлаш қийин.

Бу масаладаги ишларнинг аҳволи ана шундай.

Савол: Қўшма Штатларда ва НАТОнинг бошқа мамлакатларида қуролланиш пойгасига «совет ҳарбий хавфи» деган гап сабаб бўлмоқда, АҚШдаги баъзи арбобларнинг айтишларича, дунёнинг гўё у ёки бу районидаги кескинлик Куба қўшинларининг ўша районга бориши муносабати билан юзага келмоқда, деб даъво қилмоқдалар. Ҳақиқатан ҳам шундайми?

Жавоб: Бу ерда иккита ҳар хил масала бор. Аввалига Совет Иттифоқи томонидан «хавф бор» деган масалани ойдинлаштириб бермоқчиман. Бу — бугун ёки кеча эмас, азалдан рўкач қилиб келинаётган афсонадир. Ғарбдаги муайян доиралар бу афсонани кўпданоқ ишга солмоқдалар. Нима учун? Ўзларининг қуролланиш пойгасини «совет ҳарбий хавфи»ни рўкач қилиб, ниқоблаш учун шундай қилмоқдалар, десак мутлақо янглиш бўлмайди.

Қурол-яроғлар ва қуролли кучларни қисқартиришни, ядро қуроли синовларини тақиқлашни, ядро энергиясидан нуқул тинч мақсадларда фойдаланишга ўтишни, куч ишлатмаслик тўғрисида халқаро битим тузишни, айтиш мумкинки, кун сайин таклиф қилаётган, Умумевропа кенгашининг қатнашчилари бир-бирларига қарши биринчи бўлиб ядро ва оддий қуролларни ишлатмаслик тўғрисида бир битимга келсинлар, деб таклиф қилаётган мамлакат кимга хавф солиши мумкин.

Ҳарбий бюджетларни қисқартириш тўғрисида, ядро қуроли ишлаб чиқаришни тўхтатиб, айни вақтда унинг запасларини аста-секин қисқартириш ва батамом тугатиш ҳақида, химия ва радиология қуролини тақиқлаш тўғрисида таклифлар киритаётган ва шу таклифларни такрорлаётган мамлакат кимга таҳлика қилиши мумкин. Оммавий қирғин қуролининг янги турларини, янги системаларини ишлаб чиқармаслик тўғрисида бир битимга келишни таклиф қилаётган мамлакат кимга таҳлика қилиши мумкин.

Ниҳоят, ҳамма халқаро анжуманларда қуролланиш пойгасини тўхтатишга, қуролсизланишга, то ялпи ва батамом қуролсизланишга қадар қаратилган таклифларни киритаётган мамлакат кимга таҳлика қилиши мумкин. Шу мамлакат бирон-бир мамлакатга хавф соляптими? Йўқ. У таҳлика қилиши мумкин эмас.

Совет хавфи тўғрисидаги бу афсона ҳам ўз-ўзидан пучга чиқиб, йўқ бўлиб кетадиган вақт келади, деб ўйлаймиз. Ўзларининг қуролланиш пойгасини яшириш учун фойдаланмоқчи бўлган бу парда тушиб кетади. Ишларнинг ҳақиқий аҳволи қандайлигини ҳамма одамлар кўради.

Энди Куба ҳақида. Ғарбдаги арбоблар Кубанинг Африкадаги баъзи мамлакатларга бераётган ёрдами тўғрисидаги масалани ўқтин-ўқтин кўтариб чиқмоқдалар. Биз бунга шундай жавоб берамиз. Биринчидан, бу ишга бизнинг даҳлимиз йўқ, биз — Куба эмасмиз.

Иккинчидан, Куба агрессияга дучор бўлган тегишли мамлакатларнинг расмий ҳукуматлари илтимосига биноан ёрдам бермоқда. Энг асосий масала ҳам шундан иборат. Куба кўмак ва ёрдам бермоқда ва буни инкор қилмаяпти, биз ҳам инкор қилаётганимиз йўқ. Халқаро ҳуқуққа биноан ва БМТ Уставига мувофиқ кўмак ва ёрдам бериш ҳуқуқини ҳеч ким инкор қила олмайди. Халқаро ҳуқуқнинг энг асосий ҳужжатларидан бири бўлмиш БМТ Уставида эса башарти бирон-бир мамлакат агрессияга дучор бўлса, у ёрдам сўраб бошқа давлатга мурожаат қилиш ҳуқуқига эгадир, бошқача қилиб айтганда, у ўзини якка тартибда ва коллектив бўлиб ҳимоя қилиш ҳуқуқига эгадир, деб очиқ-равшан ёзиб қўйилган.

Коллектив бўлиб мудофаа қилиш — бошқа давлат билан ёки бошқа давлатлар билан биргаликда мудофааланиш демакдир. Хўш, биз 1945 йилда БМТ Уставини Қўшма Штатлар, Англия билан, бошқа мамлакатлар билан бирга уни бажариш учун имзоладикми, ёки усти чанг боссин учун имзоладикми, деган савол туғилади.

Сизлар БМТ Уставига назар ташлашингиз, уни варақлаб, 51-моддасини ўқиб кўришингиз ҳамоно, агрессияга дуч келган баъзи мамлакатларга Куба бераётган ёрдам муносабати билан унга қарши қўйилаётган ҳавойи даъволар чиппакка чиқаверади. Куба ҳеч қандай ғайри қонуний иш қилаётгани йўқ. Бошқа мамлакатлар ўз қўшинларини неча марталаб ўзга мамлакатларга юборганлигини ҳар биримиз эслай олсак керак. Аммо улар бу ишни лозим бўлган пайтда ва лозим бўлган жойда қилмаган эдилар. Куба эса одилона ва асосли ҳаракат қилмоқда.

Савол: Испанияни тўла демократлаштириш йўлида террорчилик энг катта ғов бўлиб турибди. Ғарбдаги баъзи бир ахборот воситалари ва Испаниядаги айрим сиёсий арбоблар Совет Иттифоқини баъзи ташкилотлар билан, жумладан «ЭТА» группаси билан алоқалар боғлаган деб айблашга уринмоқдалар.

Совет Иттифоқи ҳукумати бу даъволарга қай назар билан қарайди?

Жавоб: Шуни айтишим керакки, башарти Испаниядаги террорчилик ҳодисалари муносабати билан Совет Иттифоқига қўлини бигиз қилаётган Испаниядаги арбоблар бўлса, улар нишонни тўғри танламабдилар. Бу — ўтакетган бемаъниликдир.

Савол: Сиз ўз баёнотингизда Хитойнинг СКЧ-2 шартномаси имзоланиши хусусидаги фикрига баҳо бердингиз. Венадаги учрашувда Хитой масаласи тилга олиндими? Агар олинган бўлса, қай тарзда тилга олинди?

Жавоб: Тилга олинмади, десак аниқ бўлмаган бўлур эди. Бу масала тилга олинди. Л. И. Брежнев бизнинг позициямизни лозим даражада теран ва аниқ баён этди. У Хитойнинг сиёсатига баҳо берди, Хитой билан Совет Иттифоқи ўртасида музокаралар ўтказилиши эҳтимоли тўғрисидаги масалага тўхталди. Маълумки, ҳозирча томонлар тегишли ҳужжатларни бир-бирларига юбормоқда. Аммо амалий натижалар йўқ, музокаралар ҳали бошланмаган.

Хитойнинг позицияси партиямиз съездларининг, Марказий Комитет Пленумларининг қарорларига ва бизнинг Хитой хусусидаги сиёсатимиз ҳақида илгари берилган баёнотларга асосланиб таърифланди.

Америка томонидан ҳам илгари Америка президенти ва бошқа арбобларнинг Хитой тўғрисидаги масала хусусида айтган фикрлари руҳида баёнот берилди.

Хўш, Совет томонининг баёнотларида қайси фикр устун бўлди ва Л. И. Брежнев нималарни алоҳида таъкидлади? Ҳар қандай давлат, ўзининг Хитой билан муносабатларидан Совет Иттифоқига зарар етказадиган тарзда, унинг хавфсизлигига зарар етказадиган тарзда фойдаланиши мутлақо мумкин эмас, деган фикр устун бўлди, бу ўринда гап Қўшма Штатлар тўғрисида борди. Бундай қилиниши Совет — Америка муносабатларига ва умуман халқаро вазиятга катта салбий таъсир қилган бўлур эди.

Президент Ж. Картер бирон-бир давлатнинг — аниқроғи Венада вакиллари қатнашган ҳар қандай давлатнинг Хитой билан муносабатлари бошқа бир давлатга зарар етказиши мумкинлигига йўл қўйиб бўлмайди, деган фикрга қўшилиши маъносида жавоб берди. Яъни у аслида Л. И. Брежнев айтган тезисга қўшилди.

АҚШ ишни Америка Президенти Венада айтган тарзда олиб боради, Америка ташқи сиёсати ва АҚШнинг амалий тадбирлари айни шу асосга қурилади, деб умид билдиришни хоҳлаймиз.

Савол: Венада халқаро проблемаларни муҳокама қилиш пайтида Кипр масаласи тилга олиндими? Кўп йиллар давомида Кипр муаммоси ҳал бўлмай қолаётганлигига Сиз қандай қарайсиз?

Жавоб: Кипр тўғрисида алоҳида масала муҳокама қилинмаган бўлса ҳам у тилга олиб ўтилди. Совет Иттифоқи бу муаммонинг тинч йўл билан ҳал этилиши, ҳам грек, ҳам турк жамоаларининг манфаатлари лозим даражада ҳимоя қилиниши тарафдори бўлиб келганлиги ва шундай бўлиб қолаётганини айтишим керак. Биз Кипр масаласи хусусида олиб борилаётган музокараларнинг муваффақият қозонишини истар эдик. Бу музокаралар эгри-бугри йўллар билан нотекис олиб борилмоқда. Бироқ пировард натижа иккала жамоа учун мақбул бўлишига ва Кипр мустақил, суверен, блокларга қўшилмаган яхлит давлат бўлиб яшашига ишонгимиз келади.

Савол: Сиз СКЧ-3 хусусида бўладиган музокараларнинг асосий йўналишларига бирмунча батафсилроқ тўхталиб ўта олмайсизми?

Жавоб: Шуни айтишим керакки, СКЧ-3 га доир музокаралар масаласи кўпроқ ёки озроқ даражада батафсил муҳокама қилингани йўқ. Шу сабабли мен башарти бунинг тафсилотларига берилиб кетсам, бу нарса совет позициясининг ёки совет позициясига яқин фикрнинг баёни бўлур эди. Бўлажак музокараларнинг асосий йўналишлари, асосий йўллари тўғрисидагина гап бўлди. Аммо баъзи бир жиҳатларга сизларнинг эътиборингизни жалб қилиб ўтмоқчиман.

Дунёдаги, шу жумладан Европадаги стратегик вазиятга таъсир ўтказаётган ҳамма омилларни ҳисобга олган тақдирдагина стратегик қуролларни чеклаш тўғрисида учинчи шартнома тузиш хусусида бўладиган музокараларда олға силжиш мумкин бўлади. Башарти бунинг мағзи чақилса, алгебра тилидан оддий тилга ўтилса, шуни айтиш мумкин: музокаралар давомида олдинги базалардаги Америка воситалари тўғрисидаги, яъни Европада ҳам, бошқа қитъаларда ҳам жуда кўпайтириб юборилган ва ҳарбий стратегик жиҳатдан Совет Иттифоқини мўлжалга олиб турганлиги маълум бўлган Америка ҳарбий базалари тўғрисидаги масала муҳокама қилинган тақдирдагина муваффақиятга эришиш мумкин. Буни Америка томони яхши билади.

Савол: Шу масалалар Венадаги учрашувда муҳокама қилинганлиги муносабати билан қуролсизланишга бағишланган бошқа турли музокаралардаги ишларнинг аҳволи хусусида нима дея оласиз?

Жавоб: Мен олиб борилаётган музокараларнинг мавзуи бўлган кўпгина масалаларни эслатиб ўтдим. Мен Марказий Европадаги қурол-яроғларни ва қуролли кучларни қисқартириш тўғрисида битим тузиш имконияти тўғрисидаги мавзуга нисбатан батафсил тўхталиб ўтдим. Бу масала ҳозирча очиқ турибди. Ядро қуроли синовларини тўла ва батамом тақиқлаш тўғрисида ҳам гапирдим. Асосий қийинчиликлар ортда қолган бўлса ҳам, бу музокараларда пайсалга солинаётган ишлар бор. Музокарадошларимиз яна бир оз соғлом фикрга амал қилсалар, битим имзоланиш учун тайёр бўлур эди.

Мен радиология қуролини тақиқлаш тўғрисида ҳам гапирдим. Бу битим муҳокама қилинмоқда, унинг лойиҳаси ишлаб чиқилмоқда. Бу масала энг умидбахш масала эканини айтиб ўтиш керак. Чамаси бу масала пировардига етказилади ва ҳозирги пайт билан тегишли битим имзоланадиган вақт ўртасидаги масофа қисқариб бормоқда.

Химия қуролини тақиқлаш тўғрисидаги музокаралар қийинчиликлар билан силжимоқда. Биз имкони бўлган ҳамма ишни қиляпмиз. Қани, кўрайликчи, келажак нимани кўрсатаркин?

Йўлдошларга қарши системалар тўғрисида. Бу — мураккаб масала, чунки баъзи бир таркибий элементлар хусусида биз америкаликларнинг фикрига қўшилмаяпмиз, бошқа элементлар хусусида америкаликлар бизнинг фикримизга қўшилишмаяпти. Башарти ҳамма нарса умумий эквивалентга келтирилса айтиш мумкинки, Американинг позицияси бир томонлама афзаллик олиш муддаосидан холи эмас. Бу муддао бартараф этилиши биланоқ бир битимга келиш йўли очилади.

Оддий қурол-яроғларни сотишни ва етказиб беришни чеклаш тўғрисида боя гапирилди. Бу музокараларни Америка томони ҳеч қандай ишонарли асос бўлмагани ҳолда тўхтатиб қўйди.

Ҳинд океани районидаги ҳарбий фаолиятни чеклаш тўғрисидаги масала. Биз — битимга келиш тарафдоримиз, бу битим Ҳиндистонга ва соҳил яқинидаги бошқа давлатларгагина эмас, шу билан бирга Совет Иттифоқига ва Қўшма Штатларга ҳам керак, бутун дунёга ҳам керак. Бевосита натижалар тўғрисида гапирмаганда ҳам шу масалага доир битим халқаро муҳитга қандайдир самимият кайфиятини бахш этган бўлур эди. Бу — дуруст иш бўларди.

Ҳолбуки, америкаликлар у ердаги Диего-Гарсия оролида катта ҳарбий база барпо этдилар ва музокаралардаги бир йиллик танаффус вақтида улар шу базани мустаҳкамлаш учун ҳамма ишни қилдилар. Ҳамманинг кўз ўнгида шундай иш содир бўлмоқда, биз буни билишимизни америкаликлар ҳам биладилар. Биз биладиган нарсани улар ҳам билишларини биламиз (залда жонланиш).

Савол: Сизнинг Испанияга қиладиган визитингиз вақти аниқ белгиланганми?

Жавоб: Аниқ вақт белгиланган эмас. Бу масала ижобий тарзда кўриб чиқилмоқда. Биз Испания билан яхши муносабатлар боғлашни ва ривожлантиришни хоҳлаймиз.

Савол: Венада қўшилмаслик ҳаракати тўғрисида ва Гаванадаги бўлажак конференция ҳақида гапирилдими?

Жавоб: Конференция тўғрисида махсус гап бўлгани йўқ. Бироқ қўшилмаслик ҳаракати ҳақидаги масала тўғрисида гап бўлди. Бизнинг маълум позициямиз баён этиб берилди. Қўшилмаслик ҳаракати империализмга қарши, мустамлакачиликка қарши, ирқчиликка қарши характерда эканлиги ҳамда тинчлик ва халқаро кескинликни юмшатиш ишига кўмаклашаётганлиги сабабли Совет Иттифоқи бу ҳаракатни қўллаб-қувватлайди.

Америка томони ўз фикрлари ва позицияларини унчалик очиқ-ойдин баён этмади. Шу сабабли АҚШ маъмуриятининг Кубадаги конференция хусусида конкрет қандай фикрда эканини аниқ айтишим қийин.

Савол: Венадаги учрашув кескинликни юмшатишнинг умумий жараёнига, Сизнинг фикрингизча, қандай таъсир қилади?

Жавоб: Венадаги учрашув кескинликни юмшатишни чуқурлаштиришга кўмаклашадиган катта ва жиддий қадамдир. Кейинги йиллардаги муҳим халқаро тадбирларнинг ҳаммасини, ҳатто бирга қўшганда ҳам шу учрашувнинг дунёдаги вазиятга ўтказадиган таъсирига тенг келиш-келмаслигини билмайман. Бунинг биринчи сабаби шуки, гап жумладан, ҳарбий соҳада энг қудратли давлатлар раҳбарларининг учрашуви тўғрисида бормоқда. Бинобарин нақадар жозибадор сўзлар тилга олинмасин, учрашувнинг кескинликни юмшатишга, халқаро вазиятга таъсири тўғрисида гапирганда ҳамма нарсани қамраб олиб бўлмайди. Сиёсий арбобларнинг ва давлатларнинг бурчи эса ҳозир вужудга келган анча қулай шароитдан ҳали ҳал этилмай турган масалаларни ҳал этиш учун фойдаланишдан иборат.

Пировардида А. А. Громико ҳозир бўлган журналистларга эътиборлари учун ташаккур айтди ва матбуот конференцияси матбуотда холисона ёритилишига тилакдош эканини изҳор қилди.

(ТАСС).

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

Планетамизда

М. ДЕСАИНИНГ МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

ДЕҲЛИ, 26 июнь. (ТАСС). Ҳиндистон бош министри Мораржи Десаининг бу ерда бўлиб ўтган матбуот конференцияси халқаро ва ички проблемаларга бағишланди. Ҳиндистон ҳукуматининг бошлиғи ўзининг яқинда СССР, Польша, Чехословакия ва Югославияга қилган визити якунлари тўғрисида гапириб, мазкур мамлакатларнинг раҳбарлари билан ўтказилган музокаралар муваффақиятли бўлди, деб таъкидлади.

М. Десаи Ҳиндистон билан Совет Иттифоқи ўртасидаги яхши муносабатларни алоҳида қайд этди. Бу муносабатлар, деди бош министр тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида 1971 йилда тузилган Совет—Ҳиндистон шартномаси билан мустаҳкамланган ва жумладан иккала давлат бошлиқларининг бир-бирига мунтазам визитлари туфайли тобора муваффақиятли ривожланмоқда.

ВЬЕТНАМ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ПЕКИНГА КЕЛДИ

ПЕКИН, 26 июнь. (ТАСС). ВСР ташқи ишлар министрининг ўринбосари Динь Ньо Лием бошчилигидаги Вьетнам ҳукумат делегацияси Вьетнам—Хитой музокараларининг иккинчи даврасида иштирок этмоқ учун кеча бу ерга келди.

Динь Ньо Лием Пекин аэропортида берган баёнотида шуни эслатиб ўтдики, музокараларнинг Ханойда ўтказилган аввалги босқичи давомида Вьетнам томони чегара районларида тинчлик ва стабилликни таъминлашга, нормал муносабатларни тиклашга ҳамда ВСР билан ХХР ўртасидаги чегара ва территория проблемаларини ҳал этишга қаратилган оқилона таклифларни ўртага қўйди. Афсуски Вьетнамнинг холис ниятини Хитой томони қўллаб-қувватламади.

Вьетнам делегациясининг бошлиғи яна шуни ҳам айтдики, социалистик Вьетнам делегацияси музокараларнинг ҳозирги даврасида давомида Хитой томони билан учрашувда Жанубий-Шарқий Осиёда тинчлик ва стабиллик ишига ҳисса қўшмоқ учун натижаларга эришиш йўлида бундан буён ҳам изчиллик билан куч-ғайрат сарфлаш ниятидадир.

ЯПОНИЯ АГЕНТЛИГИ ХАБАРИ

ТОКИО, 26 июнь. (ТАСС). Киодо Цусин агентлигининг хабар қилишича, ХХР Давлат Кенгаши бош министрининг ўринбосари Дэн Сяопин муайян шарт-шароитларда ХХРда чет эл капитали тўла-тўкис хўжайинлик қиладиган корхоналар барпо этишга Хитой ҳукумати тайёр эканлигини билдирди. У Хитой бўйлаб сафар қилаётган Япония юстиция министри Е. Фуруи билан суҳбатда ана шуни айтган.

ТАРАКИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

КОБУЛ. (ТАСС). Афғонистон Халқ-демократик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, Афғонистон Демократик Республикаси Революцион Кенгашининг Раиси Н. Тараки бундай деди: стратегик ҳужум қуролларини чеклаш (СКЧ-2) тўғрисидаги шартноманинг имзоланиши КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев билан АҚШ Президенти Ж. Картер ўртасида Венада олиб борилган музокараларнинг энг муҳим натижасидир. Бу ҳужжат, деб таъкидлади у, қуролланиш пойгасини, хусусан, ядровий қуролланиш пойгасини чеклаш ва ядро урушининг пайдо бўлиш хавфига йўл қўймаслик соҳасида муҳим қадамдир.

Милитаристик доиралар қуролланиш пойгасини янада кучайтириш ва халқаро кескинликни юмшатишни чуқурлаштириш жараёнига тўсқинлик қилиш учун зўр бериб уринаётган бир пайтда шартнома имзоланди. Афғонистон Демократик Республикасининг фикрича, СКЧ-2 тўғрисидаги шартнома кескинликни юмшатиш жараёнини мустаҳкамлаш учун жуда муҳим аҳамиятга молик бўлиб, БМТнинг ва блокларга қўшилмаслик ҳаракати конференцияларининг ёппасига ва батамом қуролсизланишни кўзда тутган қарорлари ҳамда резолюциялари руҳига тамомила мосдир.

Н. Тараки СКЧ-2 тўғрисидаги шартномага ядро уруши пайдо бўлишининг олдини олиш ва тинчлик ҳамда халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш йўлидаги ижобий қадам деб баҳо бериб, сўзининг охирида қуйидагиларни уқтириб ўтди: биз ҳар икки томон ўртасида узоқ давом этган мураккаб музокаралар натижасида тузилган бу ҳужжатнинг руҳи ва ҳарфига қаттиқ амал қилиш зарур, деб ҳисоблаймиз.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

✦ СОФИЯ. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг соғлиқни сақлаш соҳасида ҳамкорлик масалалари билан шуғулланувчи доимий комиссиясининг мажлиси тамом бўлди. Бу мажлисда Болгария, Венгрия, Вьетнам, ГДР, Куба, Монголия, Польша, Румыния, СССР ва Чехословакия делегациялари қатнашдилар.

✦ ЛОНДОН. Диспетчерлар забастовкаси давом этаётган Англия аэропортларида ишлар тўхтаб қолди, неча юзлаб ички ва халқаро рейслар бекор қилинди. Бу стачка юз мингга яқин аъзоси бўлган давлат хизматчилари касаба союзининг иш ҳақини оширишг тўғрисидаги талабларни ҳимоя қилиш йўлидаги ҳаракатининг бир қисмидир. Кўпгина илмий муассасалар ва ҳукумат идораларининг ишига путур етди.

АМЕРИКАЛИК НЕГРЛАР СЪЕЗДИ

25 июнда Кентукки штатининг Луисвилл шаҳрида америкалик негрларнинг энг катта ташкилотларидан бири — қора танли аҳоли тараққиётига кўмаклашувчи миллий уюшманинг ҳар йили бўладиган съезди очилди. Съезд ишида мамлакатнинг турли томонларидан келган ва ташкилотнинг қарийб ярим миллион аъзосидан вакил бўлган 3300 дан зиёд делегат қатнашмоқда. Съезднинг кун тартибига Американинг қора танли аҳолиси ҳамма жойда дуч келаётган энг кескин муаммолар: ишсизликнинг ҳаддан ташқари кучайиб кетганлиги, оммавий қашшоқлик, ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий соҳалардаги камситиш сингари масалалар киритилган.

Съезд АҚШнинг 25 миллионли негр аҳолиси аҳволи жуда мушкуллашаётган бир вазиятда ўтмоқда. Ишсизлик ҳамон қора танли америкаликларнинг энг катта фожиаси бўлиб турибди. Сўнгги маълумотларга қараганда негрлар орасидаги ишсизлик даражаси 13 процентга етади, бу — мамлакатдаги ўртача даражадан икки ҳисса юқоридир. Негрларнинг ташкилотлари ва касаба союзлари фикрича, бу рақамлар камайтириб кўрсатилган. Аслида негрлар орасидаги ишсизлик даражаси 25 процентга етиб қолади. Негр ёшларини иш билан таъминлашнинг аҳволи айниқса таҳликалидир, уларнинг 40 процентга яқини иш топа олмай сарсон бўлиб юрибди.

(ТАСС).

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ: 9.00 — Вақт. 9.40 — Гимнастика. 10.05 — Сиз ёқтирган шеърлар. 10.35 — Киносаёҳатчилар клуби. 11.35 — А. Скрябин ва С. Рахманиновнинг фортепьяно асарларини халқаро конкурслар лауреати С. Потапина ижро этади. 11.50 — Улуғ Ватан уруши. Киноэпопея. 15-фильм. 12.40 — Қалбга яқин қўшиқлар. 13.20 — Ҳужжатли фильмлар. 13.55 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Ҳужжатли фильм. 16.10 — Концерт. 16.30 — Ҳайкалтарош Вера Мухина. 16.55 — Шахмат мактаби. 17.25 — Ҳужжатли фильм. 18.00 — Концерт. 18.30 — Москва комсомолининг ишлари. 19.00 — Расмларда қуёш акси бор. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Инсон ва қонун. 20.00 — Қирқ биринчи. Бадиий фильм. 21.30 — Вақт. 22.05 — Ҳужжатли экран. 23.35 — Афсоналар оламида.

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ: 11.30 — Бронза қуш. Бадиий фильм. 2-серия. 12.35 — Қувноқ дўстлар. Болалар учун қўғирчоқ фильм. 13.00 — Абитуриентлар учун. Биология. 18.20 — Болалар учун қўғирчоқ фильм. 18.25 — Жаҳон болалари. 18.55 — Буюк ва қудратли. 19.15 — Ахборот. 19.30 — Рояль олдида суҳбатлар. 20.10 — Ахборот. 20.30 — Дўстлик экрани. 21.30 — Вақт. 22.05 — Чорвачилик — зарбдор фронт. 22.20 — С. Алёшин. Поғона. Спектакль премьераси.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН: 18.40 — Бизнинг қўшиқларимиз. Болалар учун фильм-концерт. 19.10 — Гаровга тикилган ҳаёт. Бадиий фильм. 3-серия. Мутлақо махфий. 20.05 — Янгиликлар. 20.25 — Реклама.

РАДИО

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Классик қўшиқлар. 11.15 — Ўзбекистан индустриальний. 12.00 — Москва. Адабий ўқишлар. П. Қодиров. Мерос. 3-эшиттириш. 13.00 — Қуваликларнинг ташаббуси асосида. 13.30 — Кинофильмлардан куйлар. 14.00 — Қишлоқларимиз жамоли. 18.15 — Ўзбекистан спортивний. 18.50 — О. Қосимов қўшиқлари. 19.20 — Саломатлик — туман бойлик. 20.20 — Совет Армияси жангчилари учун концерт. 21.10 — Ўзбекистон ёзувчиларининг янги асарлари. 21.30 — Чорвадорлар, Сизлар учун. 22.28 — Радиотингловчилар таклиф этган программа асосида концерт. 23.20 — Дам олиш концерти.

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 27/VI да **Жизель**, 28/VI да **Риголетто**.

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 27/VI да **Кўрмайин босдим тиконни**, 28/VI да **Парвона**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 27/VI да **Паранжи сирлари**, 28/VI да **Зеби-Зебона**.

М. И. КАЛИНИН НОМЛИ АНДИЖОН ДАВЛАТ МЕДИЦИНА ИНСТИТУТИ
вакант вазифаларга
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ
кафедра мудирлари: КПСС тарихи, сиёсий иқтисод (фан доктори ва кандидати, профессор, доцентлар);
кафедра доцентлари: КПСС тарихи, сиёсий иқтисод (фан кандидатлари, доцентлар);
кафедра ассистентлари: социал гигиена ва соғлиқни сақлашни ташкил этиш.
КОНКУРС МУДДАТИ — ЭЪЛОН ЧИҚҚАН КУНДАН БОШЛАБ БИР ОЙ.
Мурожаат учун адрес: 710000, Андижон шаҳри, Навоий проспекти, 136-уй.

Ф. ЭНГЕЛЬС НОМЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЧЕТ ТИЛЛАР ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ
вакант вазифаларга
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ
кафедра доцентлари: инглиз тили грамматикаси, инглиз тили стилистикаси ва лексикаси, немис тили стилистикаси ва лексикаси;
кафедра катта ўқитувчилари: инглиз тили фонетикаси, немис тили грамматикаси, француз тили лексикаси.
Конкурс муддати — эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.
Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, Муқимий кўчаси, 104-уй, кадрлар бўлими.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Иқтисод институти коллективи сектор мудири, иқтисод фанлари кандидати Н. М. Файзиевга акаси

Носир ФАЙЗИЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Р. 02063 Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, Тошкент шаҳри. Индекс 64583. Е. — 145.